

TALLINNA LINNAVOLIKOGU

OTSUS

Tallinn

10. veebruar 2011 nr 14

Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011-2016

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lg 3 p 2 alusel ning kooskõlas rahvatervise seaduse § 10 p-ga 2, Tallinna Linnavolikogu 19. juuni 2008 otsusega nr 129 kinnitatud "Tallinna arengukavaga 2009-2027" ja Tallinna Linnavolikogu 17. aprilli 2008 otsusega nr 66 vastu võetud "Tallinna rahvastiku tervise arengukavaga 2008-2015".

1. Võtta vastu "Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011-2016" vastavalt lisale.
2. "Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011-2016" kavandatud tegevusi rahastatakse vastavalt linnaelarve võimalustele ja kooskõlas eelarvestrateegiaga.
3. Tunnistada kehtetuks Tallinna Linnavolikogu 13. detsembri 2007 otsus nr 298 "Tallinna linna avalike mänguväljakute arengukava koostamise algatamine ja lähteülesande kehtestamine".
4. Tallinna Linnavolikogu Kantseleil teha otsus teatavaks Tallinna Keskkonnaametile.
5. Tallinna Keskkonnaametil avalikustada otsus Tallinna veebilehel.
6. Otsust on võimalik vaidlustada Tallinna Halduskohtus (Pärnu mnt 7, Tallinn 15082) 30 päeva jooksul arvates otsuse teatavakstegemisest.

Toomas Vitsut
Tallinna Linnavolikogu esimees

Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011-2016

SISUKORD

A. SISSEJUHATUS. 4

1. Tegevuskava koostamise alused. 4

1.1. Tegevuskava seos riigi õigusaktide ja standarditega. 4

1.2. Tegevuskava seos Tallinna strateegiliste dokumentidega. 5

2. Tegevuskava eesmärk. 5

3. Taustinformatsioon. 6

B. OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS. 6

4. Olemasoleva olukorra analüüs. 6

4.1. Mänguväljakute seisukord linnaosade kaupa. 8

4.2. Mänguväljakute rajamise aluseks võetavad arvandmed. 9

5. Mänguväljakute olukorra analüüsist tulenevad aspektid. 11

5.1. Positiivsed aspektid. 11

5.2. Negatiivsed aspektid. 11

6. Mänguväljakud tänapäeval 12

6.1. Rohealade tähtsusest mänguväljakute rajamisel 12

6.2. Vaheldusrikas mängukeskkond kui õpikeskkond. 12

6.3. Erivajadus(t)ega kasutajad. 13

C. TULEVIKUKAVA, STRATEEGILISED VALIKUD JA VAJALIKUD MEETMED.. 15

7. Strateegiline eesmärk. 15

7.1. Tegevuskava koostamise metodoloogiline kirjeldus. 15

7.2. Tulevikukava. 15

7.3. Strateegiline eesmärk, selle saavutamise meetmed ning selleks vajalikud tegevused. 15

7.4. Strateegilise eesmärgi täitmiseks vajalikud meetmed ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused kokkuvõtvalt 16

7.5. Olulisemad aspektid, millega arvestada mänguväljakute tegevuskava elluviimisel 16

7.5.1. Linnal on kohustus ja huvi tegeleda mänguväljakute teemaga. 16

7.5.2. Linnas on palju mänguväljakuid, mida saab korrastada ja laiendada. 17

7.5.3. Senisest hoolikamalt tuleb mänguväljakutega seotud riigihangete korraldamisel kontrollida pakkumuste vastavust turvanõuetele. 18

7.5.4. Süsteemsem eri sihtrühmadele mõeldud mänguväljakute rajamine. 19

7.6. Aktuaalsed probleemid, millega arvestada ja millele leida lahendused mänguväljakute kavandamisel 19

7.6.1. Mänguväljakud on liiga ühekülgsed. 19

7.6.2. Amortiseerunud, ebaturvalised ja ohtlikud mänguväljakud. 20

7.6.3. Liigne kiirustamine mänguväljaku rajamisel 21

7.6.4. Terviklike lahenduste puudumine. 21

D. TEGEVUSSUUNAD 2011-2016. 23

8. Tegevuskava seos kolme esimese aasta (2011-2013) rahaliste vahendite vajadusega. 23

8.1. Vajalikud tegevused viiel järgneval aastal 24

8.2. Mänguväljakute turvalisuse tagamine, sh järelevalve tõhustamine. 27

8.3. Hoolduse parandamine. 29

8.4. Organisatsiooni struktuuri täiendamine. 31

8.5. Valdkonda reguleerivate õigusaktide täiendamine. 33

9. Mänguväljakute vajaduse ligikaudne arvutus. 35

10. Kokkuvõtteks: tegevuskava rakendamist takistavad riskid ja nende maandamise meetmed. 36

11. Laste-, noorte- ja peremänguväljakute näiteid meilt ja mujalt Euroopast 37

11.1. Soome kogemus. 37

11.2. Berliini kogemus. 38

12. Mänguväljakutega seonduv õigusregulatsioon Soomes ja Saksamaal 38

12.1. Soomes. 38

12.2. Saksamaal (sh kohalikul tasandil ehk Berliinis) 38

13. Kokkuvõte. 38

14. Kasutatud materjal 39

A. SISSEJUHATUS

“Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011-2016“ (edaspidi *tegevuskava*) käsitleb mänguväljakute ja peremänguväljakute (edaspidi *mänguväljakud*) arendamise võimalusi ning annab tegevussuunad edaspidiseks.

Esimeses osas tuuakse välja tegevuskava koostamise alused ning seosed riigi õigusaktide ja Tallinna strateegiliste dokumentidega.

Teises osas kirjeldatakse olemasolevat olukorda ning tuuakse välja erinevad võimalused ja takistused, millega tuleb mänguväljakute rajamisel arvestada.

Kolmandas osas antakse ülevaade strateegilistest valikutest ning esitatakse vajalikud meetmed nende rakendamiseks.

Neljandas osas esitatakse konkreetsed tegevussuunad ning aastate 2011-2013 rahaliste vahendite vajadus tegevuskava täitmiseks. Lisaks on koostatud ligikaudne mänguväljakute vajaduse arvutus linnaosade kaupa.

Tegevuskava üldeesmärk on anda suunised mänguväljakute võrgustiku loomiseks, mis pakuks mitmekülgeid mängimisvõimalusi eri vanuserühmadele. Lisaks täpsustakse tegevuskavas linna arengudokumentides seatud sihte, mis näevad ette rajada uusi, arendada olemasolevaid ning likvideerida amortiseerunud mänguväljakuid.

1. Tegevuskava koostamise alused

Tegevuskavas on kindlaks määratud pikaajalised strateegilised eesmärgid ning tegevuskava aastateks 2011-2016.

Tegevuskava koostamisel on lähtutud alajaotustes 1.1 ja 1.2 toodud dokumentidest ja õigusaktidest.

1.1. Tegevuskava seos riigi õigusaktide ja standarditega

Rahvatervise seaduse § 10 punkti 2 kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesandeks elanikkonna haiguste ennetamisele ja tervise edendamisele suunatud tegevuse korraldamine kohaliku omavalitsuse maa-alal.

Tarbijakaitseaduse § 3 punkti 1 kohaselt on tarbijal õigus nõuda ja saada kaupa või teenust, mis vastab nõuetele, on ohutu tarbija elule, tervisele ja varale ning mille omamine ja kasutamine ei ole keelatud.

Planeerimisseaduse § 1 lõike 2 kohaselt on seaduse eesmärk tagada võimalikult paljude ühiskonnaliikmete vajadusi ja huvisid arvestavad tingimused säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu kujundamiseks, ruumiliseks planeerimiseks, maakasutuseks ning ehitamiseks. Paragrahv 7 lõike 12 punkt 3 sätestab, et maakonnaplaneeringu ülesanne on puhkealade määramine ja nende kasutamistingimuste määratlemine ja § 8 lõike 11 punkt 3 sätestab, et üldplaneeringu ülesanne on puhke- ja virgestusalade määramine.

Ehitusseaduse § 3 lõike 1 kohaselt peab ehitise olema projekteeritud ja ehitatud hea ehitustava ning ehitamist ja ehitusprojekti käsitlevate õigusaktide kohaselt ega või tekitada ohtu inimese elule, tervisele või varale või keskkonnale. Lõike 9 kohaselt, kui ehitise kasutamise otstarve seda eeldab, peavad ehitise ja selle üldkasutatavad osad ning ruumid või alad olema ligipääsetavad ja kasutatavad liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimestele. Lõike 10 kohaselt kehtestab majandus- ja kommunikatsiooniminister “Nõuded liikumis-, nägemis- ja kuulmispuudega inimeste liikumisvõimaluste tagamiseks üldkasutatavates ehitistes”.

Riigikogu 14. veebruaril 2007 heaks kiidetud “Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030“ punktis 5.4.1 on kirjeldatud, et ühiskonna tasandil on olulised keskkonnakorralduslikud meetmed - maakasutuse suunamine ja inimkasutuses oleva või kasutusse võetava keskkonna ruumiplaneerimine.

Euroopa Liidu laste mänguväljakute normide alusel on kehtestatud järgmised Eesti Vabariigi standardid: “Mänguväljakute seadmete ohutusnõuded ja katsemeetodid“ (EVS-EN 1176), EVS-EN 1177 ja EVS-EN 1177-1.

1.2. Tegevuskava seos Tallinna strateegiliste dokumentidega

Tallinna Linnavolikogu 17. juuni 2010 otsusega number 145 kinnitatud “Tallinna eelarvestrateegia aastateks 2011-2014“, mis loob aluse linna majandustegevuse jätkusuutlikkuseks keskpikas perspektiivis.

Tallinna Linnavolikogu 4. novembri 2010 määrusega nr 255 kinnitatud strateegia “Tallinn 2030“ üldstrateegias “Euroopalik pealinn Tallinn - senised arengusuunad, trendid ja arengupotentsiaal“ seostub avalike mänguväljakutega lõik punktis 1.3.2: “Elanike tervist väärtustavate tegevuste suunamisel on määrav tähtsus sotsiaalse infrastruktuuri rajamisel (laste mänguväljakud, spordisaalid, ujulad) ning asjaomaste teenuste kättesaadavuse tagamisel /---/“. Allstrateegias “Kultuuri ja vaba aja strateegia“ lõik punktis 4.2

“Strateegilised valikud ja prioriteetidid“ on välja toodud, et “Spordirajatiste võrgu väljakujundamisel lähtutakse hierarhilisest mudelist, kus suurematel ja spetsiifilisematel rajatistel on ülelinnaline tähtsus, linnaosadesse (eelistatult keskustesse) rajatakse multifunktsionaalsed spordikeskused ning kodulähedased sportimisvõimalused, nt jooksurajad jms, mängu- ja spordiväljakud /---/“.

Tallinna Linnavolikogu 19. juuni 2008 otsusega nr 129 kinnitatud “Tallinna arengukava 2009-2027“ punkti 6 alapunktis 3.6 on märgitud eesmärgi saavutamise üheks tegevuseks “Mänguväljakute rajamine elamupiirkondadesse ja puhkealadele“ ning punkti 6 alleesmärgi 5.2 meetmes 7 on keskkonna väärtuste suurendamise peamiste tegevustena välja toodud laste mänguväljakute rajamine ja remont ning peremänguväljakute ehitamine. Punkti 6 alleesmärgi 6.2 meetme 4 ühe tegevusena on esitatud: “Kehtestatud planeeringute alusel linna ülesannete täitmiseks ja arenguks vajaliku maa munitsipaliseerimine, sh /---/ spordi- ja puhkerajatiste ja mänguväljakute rajamiseks /---/“.

Tallinna Linnavolikogu 17. aprilli 2008 otsusega nr 66 kinnitatud “Tallinna rahvastiku tervise arengukava 2008-2015“ punktis 4.1 on laste tervist toetava ja turvalise arengu tagamise üks meetmeid ettepanekute tegemine laste vaba aja veetmise kohtade ning mänguväljakute rajamiseks ja turvalisuse tagamiseks ning soovitatav tulemus on, et igal lapsel oleks vähemalt 10 minuti jalutustee kaugusel turvaline mänguväljak või park. Punktis 4.3 on tervise säilimist ja arenemist soodustava elukeskkonna saavutamise meetmetena nimetatud avalike mängu- ja huviväljakute töökorras hoidmist ja hooldamise tagamist vastavuses ohutusnõuetega ning toetava keskkonna loomist linnaelanike igakülgseks kehaliseks aktiivsuseks ja peremänguväljakute rajamist, mille tulemusena kasvaks nõuetele vastavate, turvaliste mänguväljakute ja spordirajatiste osakaal igal aastal 5%.

Tallinna Linnavolikogu 3. märtsi 2005 määrusega nr 17 kinnitatud “Tallinna haljastuse arengukava“ punkti 5.1 tabelis on kirjeldatud, et haljasalade funktsioon laieneb, nii olemasolevatele kui rajatavatele haljasaladele lisanduvad mänguväljakud, ning punkt 5.3 sätestab, et rohelise võrgustiku väljaarendamisel on oluline planeerida uute elamupiirkondade (nii korter- kui ka väikeelamute piirkonnad) kavandamisel avalikuks kasutamiseks olevad alad või objektid, nagu laste mänguväljakud.

Lisaks eelmainitutele on arvesse võetud koostatavat Tallinna rohealade teemaplaneeringut.

2. Tegevuskava eesmärk

Tegevuskava eesmärk on anda suunised mänguväljakute võrgustiku loomiseks, mis pakuks mitmekülgseid mängimisvõimalusi eri vanuserühmadele. Lisaks annab tegevuskava juhised mänguväljakute rajamise meetmete ning vajalike rahaliste vahendite planeerimise kohta. Mänguväljakute rajamisel tuleb arvestada linnaosa elanike vanuselise koosseisu ning olemasolevate mänguväljakute paiknemise ja funktsionaalsusega.

Tegevuskavas käsitatakse mänguväljakuna avalikult kasutatavaid eri vanuserühmadele liikumiseks ja vaba aja veetmiseks mõeldud mänguelementidega (edaspidi *element*) rajatise, mis koosnevad järgmistest põhielementidest: kiik, liivakast, ronila, pink, prügikast ja piirdeaed. Peremänguväljakuna (edaspidi *pereväljak*) käsitatakse ala, kus on elemendid igas vanuses lastele ning lisaks virgestuselemendid, mis moodustavad mänguväljakute juurde täiskasvanute virgestusala (edaspidi *virgestusala*).

Tegevuskavas ei käsitleta spordiväljakuid, liikluslinnakuid, eraomandis olevatel kinnistutel ja haridusasutuste (lasteaiad ja koolid) territooriumidel asuvaid mängu- ja liikumisväljakuid.

Tegevuskava täpsustab linna arengudokumentides seatud sihte uute mänguväljakute rajamiseks ja amortiseerunud mänguväljakute likvideerimiseks ning olemasolevate korrastamiseks ja täiendamiseks.

Tegevuskavas keskendutakse avalikele mänguväljakutele, mis jagunevad eelkõige kasutajate vanuse järgi. Lisaks käsitletakse erivajadustega laste mänguväljakute vajadust ning eri tüüpi väljakute lõimimise võimalusi.

Tegevuskavas käsitletakse linnaosade kaupa võimalusi rajada mänguväljakute võrgustik järgmistele sihtrühmadele:

• kuni 4 eluaastat;

• 4-12 eluaastat;

• 12-18 eluaastat;

• alates 18. eluaastast;

• erivajadustega lapsed;

• eakad.

Selline jaotus on aluseks ka rahvusvahelisel elementide tootmisel Põhja-Euroopas. Mänguväljakud sisustatakse alati selliselt, et üleminekud ühest vanuserühmast teise oleksid sujuvad, kuna laste kasv, füüsilised ja vaimsed võimed on erinevad.

Lisaks käsitletakse tegevuskavas pereväljakute rajamise võimalusi. Nendel leiaksid tegevust kõik sihtrühmad.

3. Taustinformatsioon

Tallinna Keskkonnaamet (edaspidi *keskkonnaamet*) tellis 2007. aasta kevadel mänguväljakute ülevaatus töö OÜ-lt Tiptiptap. Töö käigus selgitati välja mänguväljakute täpsed asukohad, märgiti üles nende seisukord ja valgustatus ning määrati kindlaks vanuserühmad, kellele mänguväljakud on mõeldud. Kokku hinnati 612 mänguväljakut, mille hulgas oli ka eraomandisse kuuluvaid. Ülevaatus käigus selgus, et suurem osa mänguväljakutest on ehitatud 1980. aastatel ega vasta Euroopa Liidu standardites sätestatud ohutusnõuetele. Suur osa mänguvahenditest oli katki, räämas, roostetanud ja kulunud, kiigekonstruktsioonidel puudusid rippkiiged, puidust elemendid olid mädanenud ning nõrga ja ohtliku konstruktsiooniga.

Metallkonstruktsioonelementidega mänguväljakuid, mis paiknevad kaootiliselt haljasaladel, ei kasutata peaaegu üldse. Intensiivselt kasutatakse tänapäevaseid mänguväljakuid, mis on värvikirevad ning pakuvad lapse tervisele ja arengule olulisi tegevusi.

Olemasolevad mänguväljakud on ehitatud põhiliselt 4-12-aastastele lastele, vähemal määral on kaetud kuni 3-aastaste väikelaste vajadused. Näiteks ei ole mänguväljakuil beebiistmetega kiikesid, väikelaste liumägesid, liivakaste koos inventariga jms. Vähe on pereväljakuid ning noorukitele mõeldud mänguväljakuid. Olemasolevad mänguväljakud koosnevad enamasti üksikutest elementidest ega paku mitmekesiseid tegevusvõimalusi ning nende paiknemine linnaosas ei ole alati põhjalikult läbi mõeldud. Suuremal osal väiksematele lastele mõeldud mänguväljakutel puuduvad piirdeaiad ja need asuvad sõiduteele ohtlikult lähedal.

1. jaanuari 2010 seisuga on kõik linnaosad andnud oma haldusalas olevad mänguväljakud keskkonnaameti bilanssi. Seega on linnal üks mänguväljakute haldaja, kes Tallinna Linnavolikogu 14. detsembril 2006 määruse nr 69 "Tallinna Keskkonnaameti põhimäärus" § 6 lõike 2 punkti 24 kohaselt avalikke mänguväljakuid rajab ja tehniliselt hooldab. Mänguväljakute heakorra tagamine on endiselt linnaosade valitsuste kohustus.

B. OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS

4. Olemasoleva olukorra analüüs

Mänguväljakute teema kerkis esimest korda tõsisemalt üles Tallinna rohealade teemaplaneeringu koostamise käigus. Tallinna Linnaplaneerimise Ameti (edaspidi *linnaplaneerimise amet*) ja keskkonnaameti spetsialistid andsid esialgsed soovitused uute mänguväljakute rajamise kohta linnaosades. Soovitused lähtusid elanikkonna paiknemisest linnas ja asustustihedusest.

Vananeva rahvastikuga arenenud riigid pööravad üha enam tähelepanu täiskasvanute ja vananevate ühiskonnaliikmete liikumisharjumuste kujundamisele, et aidata neil säilitada tervist, ennetada haigusi ja edasi lükata vananemisega kaasnevaid probleeme. Täiskasvanutele rajatakse eelkõige tasakaalu ja liigeste liikuvust treenivaid virgestusalasid, mis asuvad mänguväljakute läheduses.

Eelnevatel aastakümnetel on terviseradasid rajatud parkidesse ja avalikku linnaruumi, sealhulgas ka rohealadele, et anda inimestele võimalus liikuda ja teha harjutusi.

Tallinnas on välja arendatud korralik terviseradade võrgustik ja heade kaartidega orienteerumisradade võrgustik, mida kasutavad peamiselt harrastajad.

2007. aastast on pööratud suurt tähelepanu mänguväljakute ohutuse tagamisele, mänguväljakutelt on eemaldatud ohtlikud elemendid. Selle tulemusena ei ole Tallinnas enam ohtlikke mänguväljakuid. Praegused mänguväljakud on ohutud, rahuldavas, heas või väga heas seisukorras. Heas seisukorras mänguväljakute osakaal linnaosades on tõusnud, kuna mänguväljakuid hooldatakse järjepidevalt – vahetatakse välja vanu ja lisatakse uusi elemente, mis parandab mänguväljakute olukorda tunduvalt ja tagab lastele turvalisemad mängimisvõimalused.

2010. aasta seisuga on Keskkonnaameti haldusalas 342 mänguväljakut ja endist väljakukohta, millest tehniliselt hooldatakse 231 mänguväljakut. Lisaks on võimalik rohkem kui saja endise mänguväljaku asukohale rajada uusi mänguväljakuid, lähtudes piirkondade vajadustest ning eelarvelistest vahenditest.

Viimastel aastatel on alustatud süsteemselt läbimõeldud mänguväljakute ehitust. Funktsionaalsed ja läbimõeldud mänguväljakud pakuvad mitmekesist tegevust ja arendavad lapsi. Seal peaksid olema tegevused, mis arendavad laste tasakaalu ja kujutlusvõimet, pakuvad lastele võimalusi omavahel mängida, ronida, eksperimenteerida ning õppida teistega arvestama.

Üks esimesi kompleksseid mänguväljakuid on 2004. aastal projekteeritud ja järgneval aastal rekonstrueeritud mänguväljak Männi pargis Mustamäel. Selle tellis Tallinna Kommunaalamet (edaspidi *kommunaalamet*), projekteeris arhitekt Ülle Griakov ning ehitas OÜ Kivisilla. 2005. aastal projekteeris sama autor Õismäe tiigi ümbruse haljasala, koos kõigile vanuserühmadele mõeldud mänguväljakuga. 2008. aastal korrigeeriti projekti ning ehitati mänguväljak keskkonnaameti tellimusel osaliselt valmis. Selle ehitusprojekti peatöövõtja oli OÜ Anrema Grupp. 2008. aastal paigaldati elemendid Stroomi rannaparki. Neid täiendusi tegid osaihingu HJ-Kaubanduse, Kivisilla ja Anrema Grupp. Samal aastal ehitas OÜ HJ-Kaubanduse Löwenruh#700; pargi pereväljaku, mille autor oli arhitekt Rein Hansberg. Vormsi tänava ääres olevale haljasalale ehitas 2008. aastal pereväljaku OÜ Kivisilla ning selle autor oli taas Ü. Griakov. Ka see projekt on osa 2004. aastal koostatud haljasalaprojektist.

2009. aastal rajati Lasnamäe linnaosasse kaks pereväljakut. Esimene neist rajati J. Koorti tänava haljasalale aadressil Liikuri 56/58, kus muudeti samuti 2007. aastal valminud haljasala kujundamise projekti, kujundaja oli OÜ Arhitektuuribüroo Järve & Tuulik. Pereväljaku rajas AS Terrat koostöös OÜ-ga Atix ja OÜ-ga Maveter. Teine 2009. aastal valminud pereväljak rajati Kivila tn 3h haljasalale, kus OÜ Arhitektuuribüroo Järve & Tuulik muutis ning täiendas olemasolevat haljasala kujundamise projekti. Selle pereväljaku rajasid aktsiaseltsid Facio Ehitus ja Arnold koostöös OÜ-ga Anrema Grupp.

Lisaks pereväljakutele on alates 2008. aastast renoveeritud hulgaliselt vanu, hoovialadel asuvaid mänguväljakuid, kus vanad elemendid on uute vastu vahetatud. Uusi elemente lisati Haaberstis 15-le, Nõmmel 35-le, Piritall 6-le, Lasnamäel 7-le ja Põhja-Tallinnas 11-le mänguväljakule. 2009. aastal renoveeriti Lasnamäel kaheksa, Haaberstis viis, Põhja-Tallinnas kolm, Kesklinnas kaks, Kristiines neli ja Mustamäel viis hoovialal paiknevat mänguväljakut ja lisati neile uusi elemente. Lisaks ehitati uus kõigile sihtrühmadele tegevust pakkuv mänguväljak Põhja-Tallinnasse Kalamaja kalmistuparki ning 2010. aastal

Karjamaa ja Pae parki.

Eesmärk on mänguväljakutel saavutatud head seisukorda regulaarse tehnilise hoolduse abil hoida, olemasolevaid mänguväljakuid elementidega täiendada ning võimalusel rajada uusi mänguväljakuid.

Tallinna elanike 2009. aasta rahulolu uuringust selgub, et 42% vastanutest pidas mänguväljakute olukorda heaks. Võrreldes 2006. aastaga, kui vaid 15% vastanuist arvas samamoodi, on inimeste hinnangus aset leidnud märgatav rahulolu tõus.

4.1. Mänguväljakute seisukord linnaosade kaupa

Lasnamäe

31. augusti 2007. aasta seisuga ei olnud nüüdisaegseid, värvikirevaid ja huvitavaid mänguväljakuid peaaegu üldse. 2007. aastal inventeeritud linnaosa 209 mänguväljakust (avalikud ja eraomandis mänguväljakud) 21,5% olid ohutud ja 48,3% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on ehitatud uusi mänguväljakuid, näiteks J. Koorti tänava haljasalale, ning renoveeritud hoovide mänguväljakuid, mistõttu on Lasnamäe linnaosas heas seisukorras mänguväljakute osakaal tõusnud 37,7%-ni kõikidest linnaosas olevatest mänguväljakutest (avalikud ja eraomandis mänguväljakud), ülejäänud väljakud on rahuldavas seisukorras.

Mustamäe

31. augusti 2007. aasta seisuga olid linnaosas valdavalt 1970-ndatel aastatel rajatud mänguväljakud, millest enamik oli amortiseerunud. Paljud liivakastid olid rohtu kasvanud ja kasutuskõlbmatud, nüüdisaegsed, värvikirevad ja huvitavad elemendid peaaegu puudusid. Korralikud mänguväljakud asusid Männi pargis, Retke tee 10/12 ja J. Sütiste tee 22/24 elamute ees. 2007. aastal inventeeritud linnaosa 209 mänguväljakust (avalikud ja eraomandis mänguväljakud) 15,8% olid ohutud ja 57% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on Mustamäe linnaosa heas seisukorras mänguväljakute osakaal tõusnud 35,2%-ni kõikide linnaosa mänguväljakute hulgast (avalikud ja eraomandis mänguväljakud), ülejäänud mänguväljakud on rahuldavas seisukorras.

Haabersti

31. augusti 2007. aasta seisuga oli linnaosas palju 1980-ndatel aastatel rajatud metallelementidega mänguväljakuid. Lisaks oli ehitatud uusi, nüüdisaegseid mänguväljakuid. 2007. aastal inventeeritud 101

mänguväljakust (avalikud ja eraomandis mänguväljakud) 28,7% olid ohutud ja 54,5% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on Haabersti linnaosas heas seisukorras mänguväljakute osakaal tõusnud 88,4%-ni kõikide linnaosa mänguväljakute hulgast (avalikud ja eraomandis mänguväljakud), ülejäänud mänguväljakud on rahuldavas seisukorras.

Kristine

31. augusti 2007. aasta seisuga oli enamik linnaosa mänguväljakutest rajatud 1990-ndate teisel poolel ja 2000. aastal, vähesel määral oli 1980-ndatel rajatud mänguväljakuid. 2007. aastal inventeeritud linnaosa 22 mänguväljakust 36,4% olid ohutud ja 54,6% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on Kristiine linnaosas heas seisukorras mänguväljakute osakaal tõusnud 77,1%-ni kõikidest linnaosas olevatest mänguväljakutest (avalikud ja eraomandis mänguväljakud), ülejäänud mänguväljakud on rahuldavas seisukorras. 2009. aastal korraldatud Kristiine linnaosa elanike rahulolu-uuringust selgub, et mänguväljakutega oli 2009. aastal rahul 75% vastanutest, aga 2004. aasta uuringus oli rahulolijaid vaid 27%. Siit on näha, et elanike arvamus ja rahulolu mänguväljakute olukorraga on tunduvalt paranenud.

Põhja-Tallinn

31. augusti 2007. aasta seisuga oli linnaosas nii 1980-ndatel ja 1990-ndatel kui ka aastatel 2000-2006 rajatud mänguväljakuid. 2007. aastal inventeeritud 30 mänguväljakust 10% olid ohutud ja 73,3% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on Põhja-Tallinnas heas seisukorras mänguväljakute osakaal tõusnud 56,5%-ni kõikidest linnaosas olevatest mänguväljakutest (avalikud ja eraomandis mänguväljakud), ülejäänud mänguväljakud on rahuldavas seisukorras.

Kesklinn

31. augusti 2007. aasta seisuga olid kesklinna mänguväljakud kõikidest linnaosadest kõige paremas seisukorras ning komplektsed. 2007. aastal inventeeritud 20 mänguväljakust 60% olid ohutud ja 25% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on Kesklinna linnaosas heas seisukorras mänguväljakute osakaal tõusnud 82,8%-ni kõikidest linnaosas olevatest mänguväljakutest (avalikud ja eraomandis mänguväljakud), ülejäänud mänguväljakud on rahuldavas seisukorras.

Pirita

31. augusti 2007. aasta seisuga oli enamik linnaosa mänguväljakutest rajatud 1990-ndatel ja 2000-ndatel. 28 mänguväljakust olid ohtlikud vaid kuus. 2007. aastal inventeeritud 28 mänguväljakust (mänguväljakud ja spordiväljakud) 71,4% olid ohutud ja 21,4% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on Pirita linnaosa mänguväljakute seisukord paranenud. Mänguväljakud on muudetud turvaliseks, olemasolevaid on korrastatud, neile on lisatud uusi elemente. Tehtud töö tulemusel on kõik mänguväljakud heas korras.

Nõmme

31. augusti 2007. aasta seisuga oli enamik linnaosa mänguväljakutest rajatud 2000-ndatel, paraku olid need üsna lagunenenud. Väga vähe oli arvestatud väikelaste vajadustega. Kogu linnaosas olid sarnased, ühesugustest elementidest koosnevad mänguväljakud. Paljudel mänguväljakutel puudusid korralikud kiiged ja liivakastid. 2007. aastal inventeeritud 37 mänguväljakust 32,4% olid ohutud ja 62,2% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on Nõmme linnaosa mänguväljakute seisukord paranenud. On lisatud väikelastele mõeldud elemente ja välja vahetatud vanu. Tehtud töö tulemusel on kõik Nõmme mänguväljakud heas korras.

4.2. Mänguväljakute rajamise aluseks võetavad arvanded

Mänguväljakute rajamisel tuleb arvestada järgmiste arvandmetega:

- Tallinna elanike vanuseline struktuur (vt joonis 1);
- Tallinna kuni 19-aastaste laste ja noorukite jaotumine vanuserühmade järgi linnaosade kaupa (vt tabel 2).

Joonis 1. Tallinna rahvastiku vanuseline struktuur (Statistikaameti andmed seisuga 01.01.2010)

Kui arvesse võtta tabelis 2 toodud andmeid, on võimalik uusi mänguväljakuid kavandada ja rajada nii, et võetaks arvesse eri vanuserühmade vajadusi.

Tabel 2. Tallinna kuni 19-aastaste laste ja noorukite jaotumine vanuserühmade järgi linnaosade kaupa

(Eesti rahvastikuregistri ja Tallinna Perekonnaseisuameti andmed seisuga 1. jaanuar 2010)

	Vanuse- rühm	Tallinn tervikuna	Haabersti	Kesklinn	Kristiine	Lasnamäe	Mustamäe	Nõmme	Pirita	Põhja-Tallinn
Tallinnas elanikke kokku		406 703	41 051	48 646	29 395	114 258	64 113	38 100	135	56 005
Tüdrukud										
	0-4	12 389	1 263	1 751	954	3 146	1 756	1 277	641	1 601
	5-9	9 128	1 020	1 201	659	2 316	1 278	1 014	482	1 158
	10-14	7 588	839	929	589	1 875	1 154	864	326	1 012
	15-19	9 553	1 014	1 005	753	2 452	1 453	1 084	424	1 368
Poisid										
	0-4	13 153	1 343	1 798	1 000	3 364	1 968	1 293	697	1 690
	5-9	9 789	1 041	1 297	714	2 553	1 355	1 094	473	1 262
	10-14	8 033	943	940	599	1 943	1 153	956	402	1 097
	15-19	9 716	1 003	1 018	757	2 502	1 513	1 102	454	1 367
Alla 19-aastased kokku		79 349	8 466	9 939	6025	20 151	11 630	8 684	3899	10 555
Alla 19-aastaste protsent elanikkonnas		19,51	20,62	20,43	20,50	17,64	18,14	22,79	25,76	18,85

5. Mänguväljakute olukorra analüüsist tulenevad aspektid

Mänguväljakute olukorra analüüsimise käigus selgitati välja positiivsed ja negatiivsed aspektid.

5.1. Positiivsed aspektid

1. Linnal on kohustus ja huvi teemaga süsteemselt tegeleda, et saavutada võimalikult hea tulemus, mis toob kaasa linnaelanike rahulolu.
2. Hinnanguliselt on mänguväljakuid nn magalalinnaosades piisav hulk, kui arvestada välja kujunenud teenindusraadiustega 300 m, 600 m ja 1 km.

3. Mustamäel Männi pargis asub väga aktiivselt kasutatav pereväljak. Seda tõestab praeguseks kõige kulunum mänguväljaku osa – teismeliste ja täiskasvanute virgestuselement. See positiivne näide osutab, kui võrd vajalikud on linnas sellised kohad ja liikumisvõimalused.
4. Kadriorus 1937. aastal president Konstantin Pätsi rajatud Lastepark korrastati 2007. aastal ja sellesse kohta rajati kuni 12-aastastele lastele mõeldud mänguväljak.
5. Viimastel aastatel on rajatud palju uusi mänguväljakuid ja ajakohastatud vanu, nt Kalamaja, Stroomi, Liikuri, Löwenruh; mänguväljakud.
6. Linnavalitsus on koondanud avalike mänguväljakutega seonduva tegevuse keskkonnaametisse. Valdkonda arendatakse, et kasutada tööjõudu ja raha otstarbekamalt ning tagada lihtsama struktuuri puhul parem läbipaistvus mänguväljakute terviklikul kavandamisel, arendamisel ja hooldamisel.
7. Eestis on kehtestatud mänguväljakute elementide ning nende aluste turvalisust reguleerivad euronõuded (EVS-EN).
8. Mänguväljakute tänapäevaseks arendamiseks annab head eeldused valmiv Tallinna rohealade teemaplaneering. Sellega on kindlaks määratud mänguväljakute rajamiseks sobiv, mitmekesise linnamaastikuga roheline võrgustik ja selle rajamise tingimused.
9. Tallinna elanike seas on nõudlus mänguväljakute järele.
10. Linnal on väga head statistilised arv- ja alusandmed, mis annavad võimaluse kavandada ratsionaalne ja kogu linna hõlmav mänguväljakute võrgustik.
11. Avalikkus on selle valdkonnaga tegelemise heaks kiitnud.

5.2. Negatiivsed aspektid

1. Praegu napib kõigil vanuserühmadel turvalisi mänguväljakuid, kus oleks võimalik vabas õhus liikuda ja end füüsiliselt arendada. On üsna oluline, millised harjumused saavad avalikust linnaruumist kaasa kuni 19-aastased linnaelanikud, kes moodustavad ligi 20% kogu linna elanikkonnast. Kõige suurem puudus Tallinnas on just teismeliste mõeldud vabaõhutegevuste kohtadest.

2. Tallinnas on jätkuvalt vanu, amortiseerunud mänguväljakuid, mille elemendid ega turvaalused ei vasta Euroopa Liidus kehtestatud mänguväljakute turvalisuse nõuetele.

3. Paljud mänguväljakud ei ole turvalised konstruktsiooni- või planeerimisvigade tõttu, aga mõnikord ka ohtlike jätmete, näiteks mänguväljakutel vedelevate kasutatud süstalde tõttu.

4. Mänguväljakud paiknevad linnas ebaühtlaselt. Teenindusraadiused pole piisavad aedlinnades ja Põhja-Tallinnas.

5. Mänguväljakud on liiga ühekülgsed ega arvesta eri sihtrühmi, sh puuduvad mängualad või -piirkonnad üle 12-aastastele. See vanuserühm kasutab väikelaste mänguväljakuid, mis ei pea nende raskusele ega tegevusele vastu. Esineb sihipärast lõhkumist, mis on osaliselt tingitud sellest, et avalikes kohtades pole eakohast tegevust.

6. Puudub virgestusalade võrgustik.

7. Puudub selge või kindel plaan, kuhu, kellele ja missugust mänguväljakut tuleks rajada.

8. Mänguväljakud

a. on liiga ühetülbalised ja ebahuvitavad;

b. ei ole esteetiliselt kuigi kõrgel tasemel;

c. jätavad vähe ruumi loovuse arenguks.

9. Paljudel mänguväljakutel ei ole piirdeid, mistõttu on need ebaturvalised, sest sõiduteed on liiga lähedal ja mänguväljakule pääsevad lemmikloomad.

10. Ohtlikkust suurendab mänguväljakute ebapiisav või puuduv valgustus.

11. Olemasolevad mänguväljakud ei arvesta erivajadus(t)ega kasutajat. Mänguväljakule ei pääse ratastooliga ligi ning puuduvad spetsiaalsed elemendid.

12. Mänguväljakute rajamise ja hooldamise kulude osaline läbipaistmatus. Kulud kuuluvad mitme ameti ja linnaosade eri kuluartiklite hulka.

13. Pole arvestatud ümbritseva elurajooni eripäraga, puuduvad mänguväljakute arhitektuursed omanäolised lahendused.
14. Olemasolev regulatsioon (seadusandlus, määrused, korrad, juhendid jms) ei ole piisav, et tagada mänguväljakute rajamises ja hoolduses süsteemne lähenemine.
15. Mõnede suuremate mänguväljakute juurde ei ole suvehooajal paigaldatud ajutisi tualette. Puuduvad prügikastid ning teabetahvlid elementide kasutamise tingimuste (nt vanuserühm) kohta.
16. Osal mänguväljakutest ei ole liivakaste ega pinke. Liiv elemendi turvaalal on ette nähtud mänguvahendite aluse maa pehmemdamiseks ega ole mõeldud asendada liivakaste. Liivaala kasutamine liivakastina pole seetõttu kasutajatele ohutu.
17. Hulkuvad koduloomad pääsevad liivakaste reostama, sest kastidel puuduvad katted.
18. Mootorsõidukite juhid kipuvad mänguväljakutel sõidukit parkima, manööverdama või sealt läbi sõitma.
19. Õuealadel eelistatakse parkida mänguväljakule ja mitte autode jaoks ette nähtud kohale.

6. Mänguväljakud tänapäeval

6.1. Rohealade tähtsusest mänguväljakute rajamisel

Tänapäevases linnastunud ühiskonnas, kus lapsed viibivad pika päeva lasteaias või -sõimes, vanemad käivad eri kohtades tööl ja vanavanemad veedavad vanaduspäevi eraldi peres või eakatele mõeldud hoolekandeesutuses, on tekkinud mitmesugused pereprobleemid, sealhulgas üksteisest võõrandumine. Tänapäevane elukorraldus on oluliselt nõrgestanud peresuhteid, mistõttu võib kasvav põlvkond ilma jääda vanavanemate elukogemusest ja peredel napib ühiselt veedetavat aega. Seetõttu on takistatud noore põlvkonna harmooniliseks arenguks olulise informatsiooni kättesaadavus. Selle puuduse leevendamiseks pööratakse järjest enam tähelepanu hoonetevahelise ruumi kujundamisele - perede igapäevasteks aktiivseteks ühistegevusteks mänguväljakute ja pereparkide loomisele või olemasolevate rohealade nendega sisustamisele.

Harva - kui üldse - tajub linlane argisaginas rohealade tähtsust elukvaliteedi parandajana. Parkide ja haljasalade tähtsus linnas on märksa mitmeplaanelisem ega piirdu vaid nende ökoloogilise või dendroloogilise väärtusega. On oluline mõista rohealade, sh parkide tähtsat sotsiaalset rolli kiirenenud töö- ja elutempo juures just igapäevase rekreatsioonivajaduse rahuldamisel. Rekreatsioonivõimalust linnas vajavad inimesed iga päev: olgu see siis jalutuskäik lemmikloomaga, mänguväljaku kui arendava koha kasutamine, mängu- ja sportimisvõimaluste kogumi loomine lapse ja nooruki arendamiseks. Selline võimalus võiks kasutajale olla kättesaadav east sõltumata. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et järjest enam elab linnas mitmenda põlvkonna linlasi, kes ei tunne end maal või metsas koduselt ning soovivadki sportida ja vaba aega veeta endale omases ja tuttavas keskkonnas.

Tallinnas on ligikaudu 70 parki, lisaks rohkelt väiksemaid haljasalasid, mõned skväärid ja lihtsamad rohealad, mis valdavalt moodustavad ühtse võrgustiku. See on märkimisväärne rikkus ning kättesaadav võimalus paljude sotsiaalsete probleemide lahendamiseks ja tervise parandamiseks igas eas linlastele. Tuleb vaid aktiivsemalt tutvustada ühise tegevuse võimalusi värskes õhus ja korraldada asjakohaseid üritusi.

6.2. Vaheldusrikas mängukeskkond kui õpikeskkond

Täiskasvanutele (sh ka eakatele) pakuvad asjakohase varustusega pargid ja haljasalad võimaluse vabaneda tööstressist ning luua uusi suhteid ja ühtekuuluvustunnet lähemas kogukonnas või kooskonnas. Mitmekülgse varustusega, aktiivselt kasutatavad pargid ja haljasalad võivad anda suurepärase tõuke kodanikuühiskonna tõhusamaks arenguks. Tuleb teha aktiivset selgitustööd, et aktiveerida linlasi senisest enam kasutama välisruumi ja eeskätt selle haljastatud osa tervise hoidmisel ja -riskide ennetamisel. Kahtlemata kuuluvad selliste alade hulka pereväljakud, mis aitavad kujundada aktiivseid kehakultuuri- ja liikumisharjumusi ning parandavad eri vanuserühmade, sealhulgas vananeva elanikkonna elukvaliteeti. Lisaks sõlmitakse ühistegevuse käigus uusi tutvusi eri põlvkondade vahel, mis rikastab kogukonna liikmeid ning aitab eri põlvkondadel üksteist paremini mõista. Täiskasvanutel aitab aktiivne eakohane tegevus värskes õhus vähendada east või liikumisvaegusest tingitud vähest liikumist, võidelda liigesehädadega või neid ennetada. Lisaks on avalikel mänguväljakutel loodud mänguline liikumisvõimalus tasuta tegevus, mis loob linlasele hea enesetunde.

Oluline on teismelistele mõeldud mitmekesiste mänguväljakute süsteemne väljaehitamine. Senisest rohkem tuleb ehitada rulaparkke, et rahuldada selle vanuserühma noorte liikumisvajadust ning säästa väiksematele lastele mõeldud mänguvahendeid lõhkumisest.

Selleks, et luua linnas mitmekülgne, arengut soosiv, eri sihtrühmi rahuldav mänguväljakute süsteem, tuleb kõigepealt mõista, mis on mäng, miks üldse mängitakse ja mis on mänguväljaku ülesanne.

Mis on mäng? Mäng on alati vabatahtlik, eriline, ettearvamatult ja loovust arendav tegevus. Mängides kogetakse alati midagi uut ja kordumatut. Mängureeglid võidakse kokku leppida mängu käigus või võivad need olla varem välja kujunenud.

Miks mängida? Mäng on mõnus, põnev, paneb mängija proovile, arendab ja õpetab, st paneb märkama, kuigi laps ei mängi eesmärgiga õppida.

Mänguväljaku ülesanne on toetada mängija:

1. psüühilist arengut, sh emotsionaalset ja esteetilist;
2. füüsilist arengut (tasakaal, koordineerimine jms);
3. sotsiaalsete suhete arengut (vastastikune mõjutamine, ühistegevus jms).

Kokkuvõtvalt on mänguväljaku ülesanne toetada kogemuste hankimist, oskuste arendamist ning õppimist.

Arengut soosiva mänguväljaku kui õpikeskkonna mõjud on:

1. interpersonaalsed ehk inimestevahelised;
2. intrapersonaalsed ehk inimese sisedialoogi võimaldavad;
3. inimese ja keskkonna (sh linna avaliku ruumi) vahelist dialoogi soosivad.

Pereväljak on mõeldud kasutamiseks:

1. nii eri vanuses lastele kui ka nende vanematele;
2. noorukitele, kes saavad seal mängida palli, sõita rulaga jms.

6.3. Erivajadus(t)ega kasutajad

Sotsiaalkindlustusameti andmetel on Tallinnas 1. jaanuari 2010. aasta seisuga erineva raskusastmega puue 21 863 elanikul, sh 759-l kuni 18-aastasel. Sõltuvalt puude raskusastmest ja olemusest peaksid erivajadustega kasutajad saama mänguväljakutel tegutseda kas üksi või saatjaga.

Seepärast ei rajata tänapäeval erivajadus(t)ega kasutaja(te)le eraldi mänguväljakuid, vaid kõik mänguväljakud peavad sobima nii liikumis-, nägemis-, kuulmis-, vaimu- kui ka liitpuudega kasutajatele.

Alljärgnevalt on kahes tabelis (vt tabelid 3 ja 4) eraldi välja toodud puuetega laste arv vanuse ja puude raskusastme järgi linnaosade kaupa ja puuetega elanike arv puude iseloomu järgi linnaositi (tabel 5).

Tabel 3. Kuni 16-aastaste puuetega laste arv puude raskusastme järgi linnaositi (Sotsiaalkindlustusameti andmed seisuga 1. jaanuar 2010)

kuni 16-aastased puuetega lapsed

Linnaosa	Puude raskusaste			Sügav	Kokku
	Keskmine	Raske			
Haabersti	6	52		8	66
Kesklinn	4	34		13	51
Kristiine	1	26		5	32
Lasnamäe	12	107		21	140
Mustamäe	17	68		18	103
Nõmme	5	46		14	65
Pirita	2	14		6	22
Põhja-Tallinn	13	64		13	90
Kokku	60	411		98	569

Tabel 4. 16-18-aastaste puuetega noorukite arv puude raskusastme järgi linnaositi (Sotsiaalkindlustusameti andmed seisuga 1. jaanuar 2010)

16-18-aastased puuetega lapsed

Linnaosa	Puude raskusaste			Sügav	Kokku
	Keskmine	Raske			
Haabersti	6	12		3	21
Kesklinn	6	6		0	12
Kristiine	4	8		2	14
Lasnamäe	14	25		9	48
Mustamäe	10	12		3	25
Nõmme	6	13		4	23
Pirita	3	6		0	9
Põhja-Tallinn	8	29		1	38
Kokku	57	111		22	190

**Tabel 5. Puuetega elanike arv linnaositi puude liigi järgi
(Sotsiaalkindlustusameti andmed seisuga 1. jaanuar 2010)**

LIKUMISPUUE

Linnaosa	Keskmine	Raske	Sügav	Kokku
Haabersti	270	285	69	624
Kesklinn	277	342	58	677
Kristiine	218	228	33	479
Lasnamäe	939	828	177	1 944
Mustamäe	670	655	109	1 434
Nõmme	226	251	41	518
Pirita	60	88	28	176
Põhja-Tallinn	521	528	98	1 147
Kokku	3 181	3 205	613	6 999

NÄGEMISPUUE

Linnaosa	Keskmine	Raske	Sügav	Kokku
Haabersti	16	36	8	60
Kesklinn	24	58	7	89
Kristiine	15	32	7	54
Lasnamäe	45	135	34	214
Mustamäe	34	90	35	159
Nõmme	14	43	14	71
Pirita	6	9	7	22
Põhja-Tallinn	31	72	26	129
Kokku	185	475	138	798

KUULMISPUUE

Linnaosa	Keskmine	Raske	Sügav	Kokku
Haabersti	11	37		48
Kesklinn	18	31		49
Kristiine	16	25	1	42
Lasnamäe	49	111	1	161
Mustamäe	31	80		111
Nõmme	18	21		39
Pirita	7	14		21
Põhja-Tallinn	32	55	1	88
Kokku	182	374	3	559

VAIMUPUUE

Linnaosa	Keskmine	Raske	Sügav	Kokku
Haabersti	74	262	34	370
Kesklinn	88	229	51	368
Kristiine	47	178	29	254
Lasnamäe	201	838	171	1210
Mustamäe	120	445	89	654
Nõmme	77	233	45	355
Pirita	16	60	14	90
Põhja-Tallinn	173	520	94	787
Kokku	796	2 765	527	4 088

C. TULEVIKUKAVA, STRATEEGILISED VALIKUD JA VAJALIKUD MEETMED

7. Strateegiline eesmärk

7.1. Tegevuskava koostamise metodoloogiline kirjeldus

Tegevuskava koostamisel rakendati strateegilise planeerimise metoodikat. Rühmatöödena selgitati välja pikaajalised eesmärgid, mis tuleb saavutada umbes 15 aastaga. Nende alusel koostati viie järgneva aasta tegevuskava (2011-2016), mille alusel fikseeriti rahaliste vahendite vajadus järgneva kolmeks aastaks.

Esimese tööna koostasid erinevate ametite, linnaosade, linnavolikogu ning erasektori esindajad tulevikukava, mille koostamisel võeti aluseks neli küsimust:

1. Missugused peaksid mänguväljakud olema?
2. Mida selleks peab tegema?
3. Millest alustada?
4. Kuidas jõuda seatud eesmärkideni?

Tulevikukava alusel sõnastati strateegiline eesmärk ja alleesmärgid.

Järgnevalt viidi läbi SWOT-analüüs, mis aitas välja tuua valdkonna tugevad ja nõrgad küljed ning võimalused ja ohud. Tugevatest külgedest ja võimalustest selgitati välja olulisemad. Neid analüüsid leiti hulk olulisi tegevusi, millele ja kuidas saab valdkonna arengu üles ehitada. Nõrkadest külgedest ja ohtudest kirjeldati mitut probleemi, millest omakorda valiti välja aktuaalsemad, kirjeldati nende võimalikke lahenduskäike ja koostati pikaajalised strateegilised lahendused tegevuskavadena. SWOT-analüüsi käigus leiti lahendused ka vähem olulistele küsimustele.

7.2. Tulevikukava

Mänguväljakuid kavandatakse ning rajatakse hoolikalt, läbimõeldult ja süsteemselt. Nende paigutamisel linnaruumi lähtutakse piirkonna vajadustest ning neid saavad realselt kasutada eri vanuses ning ka

erivajadustega inimesed. Mänguväljakud võimaldavad mitmesuguseid tegevusi, soodustavad loovust ning moodustavad osa positiivsust loovast keskkonnast. Igasse linnaossa rajatakse pereväljakud, et luua perekondadele võimalused ühiseks tegevuseks vabas õhus.

7.3. Strateegiline eesmärk, selle saavutamise meetmed ning selleks vajalikud tegevused

Eesmärk: avalikud mänguväljakud on turvalised, nüüdisaegsed nii elementide poolest kui ka sotsiaalsest aspektist.

Mänguväljakud

1. moodustavad võrgustiku nii omavahel kui ka rohealadega,
2. on kompleksse tehnilise varustusega,
3. paiknevad võimaluse korral ühissõidukipeatuste lähedal,
4. on mõeldud võimalikult eri sihtrühmadele.

7.4. Strateegilise eesmärgi täitmiseks vajalikud meetmed ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused kokkuvõtvalt

1. Rajatavad mänguväljakud peavad olema turvaliste elementidega. Selleks on kehtestatud Eesti Vabariigi standardid EVS-EN 1176, EVS-EN 1177 ja EVS-EN 1177-1, mis on tõlgitud vastavatest Euroopa Liidu standarditest. Nendest nõuetest tuleb mänguväljaku kavandamisel ja rajamisel kinni pidada, et saavutada elementide ja kogu mänguväljaku maksimaalne turvalisus. Samuti sätestab mänguväljakute üldised nõuded tarbijakaitseseadus.

2. Nüüdisaegsus. Vajalik on terviklik ja süsteemne lähenemine, kogemuste hankimine ning kohaliku elanikkonna kaasamine valdkonna arendustegevusse. Mänguväljakutel tuleb kasutada sertifitseeritud elemente, et saavutada maksimaalne turvalisus.

3. Kompleksne tehniline varustus. Mänguväljakutel peab olema elementaarne infrastruktuur (avalik käimla pereväljakute juures, valgustus, vajaduse korral sademeveekanaliseerimine, korrektne vertikaalplaneering, kõvakattega kõnniteed mänguväljakuni jms), et ka erivajadustega isikul oleks võimalik neid aasta läbi kasutada.

4. Toimiv mänguväljakute võrgustik. Rajatakse kasutajaskonna ealisi ja muid erivajadusi arvestades. See eeldab võrgustiku kavandamist ja kujundamist kogu linna ulatuses koos:

- rohealade võrgustikuga;
- kõnniteevõrgustiku ning kergliiklusteedega;
- looduse õpperadadega;
- olemasolevate terviseradadega;
- avalike spordiväljakutega;
- parklate, sh jalgrattaparklate süsteemiga;
- võimaluse korral seotust nt siseruumides paiknevate mängutubadega.

5. Mänguväljakute sotsiaalse turvalisuse tagamine. Teha senisest rohkem koostööd politsei, munitsipaalpolitsei, korteri- ja elamuühistutega, tõhustada hoolduse järelevalvet kaasates selleks pargivahte. Võimaluse korral paigaldada kaameraid ning valgusteid. Eelisjärjekorras rajada lisaväljakuid neile sihtrühmadele, kelle vajadused on rahuldamata.

6. Esteetilisuse nõue. Mänguväljakud peavad olema esteetiliselt ja hooldatud, kuna visuaalne ebakõla keskkonnas ehk esteetiline vastuolu mõjutab negatiivselt sellises ümbruses viibijate alateadvust. Visuaalse ebakõla mõju püsib ka siis, kui silm on mitteharmoonilise keskkonnaga juba harjunud.

7. Korrastada planeerimist ja projekteerimist reguleerivaid õigusakte. Tuleb teha ettepanekuid mänguvõimalusi reguleerivate riigi õigusaktide täiendamiseks ning üle vaadata linna asjaomased õigusaktid. Seejuures võiksid eeskujuks olla näiteks Saksamaa selged ja loogilised õigusaktid. Vajalik on hoiakuks kujundada ennetav lähenemine ja sellest tulenevalt kavandada konkreetsed tegevused (nt keerulisemate mänguelementide juurde paigaldada nende kasutamiseõpetus).

7.5. Olulisemad aspektid, millega arvestada mänguväljakute tegevuskava elluviimisel

7.5.1. Linnal on kohustus ja huvi tegeleda mänguväljakute teemaga

Mänguväljakute rajamise ja rekonstrueerimise teema jätkamiseks ja aktuaalsena hoidmiseks on analüüsitud selle võimalikke tagamaid. Teema arendamist võivad takistada mitu tegurit, millele tuleb leida lahendused. Kõige tavalisema takistusena tuuakse välja rahaliste vahendite nappus. Kui linna eelarvelistest vahenditest ei piisa, tuleb leida muid rahastamisallikaid ning kaasata eri huvigruppe.

Pärast mõningase edu saavutamist võib mänguväljakute rajamise teema muutuda esmapilgul vähetahtsaks. Sellisel juhul on vaja meeles pidada, et terve inimene on investering tulevikku. Seega tuleb pidevalt tegeleda inimeste hoiaku kujundamise ja mõtteviisi suunamisega, näiteks jagada teemakohast avalikku teavet ja ärgitada inimesi aktiivsele tegevusele värskes õhus.

Pidevalt tuleb heakorra valdkonna spetsialiste koolitada ja tagada pädevus nimetatud valdkonnas.

Ühe olulise teemana kerkib esile mänguväljakute kavandamise, rajamise ja hoolduse kohta käiva info kättesaadavuse küsimus. Selle parandamiseks tuleb info esitada senisest veel selgemalt ning muuta see kättesaadavamaks ka elektrooniliselt.

Küsitluste korraldamine ja teemakohaste küsimuste lisamine linna rahuolu-uuringutesse ja muudesse uuringutesse hoiab mänguväljakute teemat ühiskonnas aktuaalsena ning nii saadakse objektiivset infot inimeste hoiakute ja mõtteviisi muutumise kohta.

Jätkuvalt on vaja saavutada riigiga kokkulepe mänguväljakute aluse maa munitsipaliseerimiseks, tagamaks elanikele mänguväljakute ühtlasem kättesaadavus.

Vajalikud tegevused

Meede 1: rahaliste vahendite leidmine

Vajalike lisarahastamisallikate leidmine on keskkonnaameti ülesanne ja vajaduse korral kaasatakse sponsoreid, mänguvahendite importijaid, projektide kirjutajaid jt. Sellega tuleb tegeleda pidevalt, kuid eelkõige on lisarahastamist võimalik hankida pärast tegevuskava valmimist, kuna sellega määratakse

kindlaks vajalike tegevuste loogiline etapiviisiline arendus.

Meede 2: hoiakute muutmine

Keskkonnaamet saab hoiakute muutmisel rakendada linna teisi ameteid, mis on seotud planeeringute ning sotsiaal- ja noorsootööga, avalike suhete teenistuse abi saab kasutada inimeste teavitamisel. Hoiakute kujundamisse on võimalik kaasata arvamusi liidreid ja spetsialiste, kelle sõnavõtude suhtes ollakse tähelepanelikum ja võetakse nende seisukohti arvesse. See ülesanne on aktuaalne ning hoiakute suunamisega peab tegelema pidevalt.

Meede 3: teavitamine ja reklaam

Tuleb teha võimalikult laia teavitustööd. Tihedalt teise meetmega seotud valdkond toob kaasa linnaelanike mõtteviisi muutuse. Teavitamise ja reklaami teemal saavad kaasa rääkida linnaosade valitsused kui elanikele kõige lähemal olevad üksused ning teisedki võimalikud huvipooled.

Meede 4: koolitamine

Keskkonnaameti ja linnaosade valitsuste koolituspartnerid saavad olla mänguväljakute teemaga seotud ühiskondlikud organisatsioonid, müüjad, tootjad, sertifitseerimisfirmad. Partnerid korraldavad koolitusi, seminare ja õppereise või organiseerivad neid iseseisvalt, et tagada otsustajate ja spetsialistide võimalikult mitmekesised teadmised ning pädevad otsused.

7.5.2. Linnas on palju mänguväljakuid, mida saab korrastada ja laiendada

Linnas on endiselt palju vanu ja amortiseerunud mänguväljakuid, mille kordategemine on oluline. Tuleb vahetada elemendid ja rajada neile turvalised alused. Osadel mänguväljakutel pole vajalikele elementidele piisavalt ruumi. Sel puhul tuleb olemasolevat mänguväljakut laiendada või leida kitsale mänguväljakule mõni muu asukoht.

Kindlasti tuleks jätkata projektiga "Hoovid korda", mis on seni andnud väga häid tulemusi. Hea koostöö aluseks on läbimõeldud vajadused ning nende järgi koostatud tegevuskava.

Probleemiks on liiga pikk planeerimisprotsess, lahendamata maaküsimused ja rahastamisraskused. Planeerimisprotsessi kiirendamiseks tuleks juba alguses määrata kindlaks ja kokku leppida prioriteedid. Hea planeerimisprotsess on selline, mille käigus tekivad konkreetsete projektide arendused ja nende

elluviimiseks vajalikud rahalised vahendid. Selle alusel hangitav piisav rahaliste vahendite kogus on aluseks edukale arendustegevusele. Lisaks linnaeelarvelistele vahenditele on võimalik kaasata erasektor ja taotleda toetust Euroopa Liidult.

Mänguväljakutel on jätkuvalt probleemiks vandalism, mille ennetamisega tuleb pidevalt tegeleda. Eelkõige tuleb noortele leida tegevust, sealhulgas rajada just nende vanuserühmale sobivate elementidega mänguväljakuid, ent alahinnata ei saa ka teavitus- ja kasvatustööd ning munitsipaalpolitsei ja politsei sellekohast tegevust.

Vajalikud tegevused

Meede 1: tegevuskava 2011-2016 edaspidine seire

Tegevuskava täitmise seire eest vastutab keskkonnaamet, kuid oluline osa on ka linnaosade valitsustel ning erasektoris arendajatel, mänguelementide importijatel/tootjatel ja mittetulundusühingutel. Hea infovahetuse ja konstruktiivse koostöö tulemusena viiakse tegevuskava ellu - täiustatakse mänguväljakud ja saavutatakse elanike rahulolu.

Meede 2: Euroopa Liidu vahendite kasutamine mänguväljakute rajamisel

Selleks, et mänguväljakute rajamist ja arendamist tõhustada, tuleb aktiivselt kaasata Euroopa Liidu fonde.

Meede 3: projekt "Hoovid korda"

Kommunaalameti projekti "Hoovid korda" raames pöörata tähelepanu mänguväljakute jätkuvale arendamisele. Koostöös korteriühistutega on võimalik projekti käigus korrastada korterelamute maadel paiknevaid mänguväljakuid ja vajaduse/võimaluse korral neid laiendada.

Meede 4: riigi ja linna koostöö maaküsimuste lahendamisel

Tallinna Linnvaraameti (edaspidi *linnvaraamet*) ja Maa-ameti koostöös tuleb lahendada olemasolevate mänguväljakute maaküsimused. Selleks, et tagada mänguväljakute avalik kasutus, tuleb mänguväljakute alune maa taotleda munitsipaalomandisse.

Meede 5: olemasolevate mänguväljakute uuendamine ja laiendamine

Keskkonnaamet koos linnaosade valitsustega ning koostöös mittetulundusühingute ja erasektoriga saab uuendada ning vajaduse korral laiendada olemasolevaid mänguväljakuid, et kindlustada nende mitmekesisus ja sobivus eri sihtrühmadele.

Meede 6: vandalismi vähendamine

Olulise lisameetmena mänguväljakute korrastamisel tuleb teha teavitustööd noorte, eelkõige teismeliste hulgas. Tähtis on, et mänguväljakut ei kasutaks need vanuserühmad, kellele mänguväljak mõeldud pole. Igale vanuserühmale tuleb rajada sobivad mänguväljakud ning varustada need sihtrühmale viitavate infotahvlitega.

Jätakuvalt tuleb luua eri vanuserühmades noortele mitmekesiseid tegevusvõimalusi, mis sobiks nii algajatele kui edasijõudnutele. Selleks tuleb valdkonnaga tegeval ametil võimaluse tekkimisel rajada lisaks puidust rulaparkidele kõikidesse linnaosadesse vastupidavam betoonist rulapark, kuna praegu pole Tallinnas ühtegi eelkirjeldatud rajatist.

Vajalike tegevuste osas, sealhulgas teavitustöö, on keskkonnaameti partnerid haridusamet, spordi- ja noorsooamet, linnaosade valitsused, mittetulundusühingud ning munitsipaalpolitsei. Sellise laiahaardelise, eri organisatsioone hõlmava koostöö aluseks saab olla väga heal tasemel infovahetus ja täpsed kokkulepped rollijaotuse osas. Meetme elluviimise tulemusena säilivad mänguväljakud paremini ja väheneb vandalism.

7.5.3. Senisest hoolikamalt tuleb mänguväljakutega seotud riigihangete korraldamisel kontrollida pakkumuste vastavust turvanõuetele

Teema analüüsimisel on selgunud, et pakkumiskutse dokumente pole alati koostatud professionaalselt - liiga palju esineb üldsõnalisust ja sellest tulenevat mitmetimõistetavust. Pakkumiskutse dokumentides tuleb nõuded esitada konkreetset. Teisalt võib juhtuda, et nõudeid peetakse liiga rangeks ja pakkumisi ei tehta. Välistatud pole ka eelnev turu-uuringu vajadus.

Põhjalikud ja konkreetsed hinnakriteeriumid välistavad üldsõnalise pakkumusega kaasneda võiva madala hinnapakkumise, mille tulemusena ei pruugi saada kvaliteetset tulemust. Kui eelarve võimalused ei vasta vajadustele, tuleb lisaelarve koostamise ajal taotleda lisavahendeid. Rahaliste vahendite nappuse korral tuleb mänguväljaku projekteerimisel arvestada, et mänguväljak võidakse rajada järk-järgult, ka peavad hanked olema korraldatud selliselt, et rahaliste vahendite puudusel saaks mänguväljakuid rajada etapiviisi.

Samas tuleb alati projekteerida terviklahendused, kuna etapiviisilisel projekteerimisel võib tulla ebameeldivaid üllatusi ja ilmned a lisarahastamise vajadusi. Ettenägematuid kulutusi võib ette tulla eelkõige tehnilise infrastruktuuri osas.

Oluline on turvanõuetes mitte järele anda põhjusel, et ISO sertifikaat on vähestel ettevõtetel. Hanke levipiirkonda tuleb sel juhul laiendada geograafiliselt, näiteks naabermaadesse, kuid kasutusturvalisuse osas ei saa teha mööndusi. Tihti osutub hanke korraldamiseks olev aeg napiks. Kiirustamine ja läbimõtlematus võivad viia ettenägematute lisakuludeni või halvemal juhul ebakvaliteetse tooteni. Abiks on õigeaegne planeerimine ehk hangete korraldamine järgmisesse aastasse üle minevate töödena. Hea skeem on selline, kus ühel aastal koostatakse projekt ja järgmisel aastal rajatakse mänguväljak. Hange võib ebaõnnestuda, kui enne selle väljakuulutamist puudub konkreetne idee või on kavand liiga üldine ja läbi mõtlemata. Seda ei juhtu, kui on koostatud üksikasjalik projekt, millest selguvad muuhulgas kõik rajamistingimused ja ka näiteks tehnilise infrastruktuuriga seotud võimalikud lisakulutused. Viimased võivad olla kordi suuremad mänguväljaku enda rajamise kulutustest.

Vajalikud tegevused

Meede 1: hanke üldnõuete esitamine ja konkreetsete hindamiskriteeriumide väljatöötamine

Hangete korraldamisel on vajalik esitada üldnõuded konkreetselt. Keskkonnaametil tuleb konkreetsete hindamiskriteeriumide väljatöötamisse ja neile vastavuse hindamisse kaasata linnaosade valitsuste spetsialistid ja huvirühmade esindajad, et saavutada võimalikult hea tulemus. Lisaks hinnakriteeriumile tuleb aluseks võtta veel kvaliteedikriteeriume, nagu ohutus, vastupidavus, funktsionaalsus ja mitmekesisus.

Meede 2: turu-uuringu korraldamine

Laiendatud turu-uuring korraldada vajaduse ilmnemisel, et saada laiemat informatsiooni turul toimuva ning parimate pakkumiste kohta.

7.5.4. Süsteemsem eri sihtrühmadele mõeldud mänguväljakute rajamine

Eri sihtrühmadele mõeldud mänguväljakute süsteemne arendamine eeldab piirkonna laste vajaduste tundmist, praegu on selles veel mõningaid puudusi. Praeguseks on olemasolevate mänguväljakute kohta registreeritud mitmekülgsed andmed. Süsteemne lahendus eeldab mänguväljakute planeeringukaardi koostamist ning tegevuskava jätkuprotsessi käigus mänguväljakute vajaduse arvu välja selgitamist.

Häid näiteid on tegevuskava jaoks leitud Berliinist ja Soome linnadest.

Kuna pereväljakute rajamine on kallis, siis on oluline finantsprobleemide lahendamiseks võimaluse korral teha koostööd näiteks korteriühistutega ja/või kasutada sponsorite abi.

Pereväljakuid saab rajada olemasolevate ja hästi toimivate laste mänguväljakute lähedusse, lisades sinna täiskasvanutele mõeldud virgestuselemente. Mänguväljakuid aitab rajada huvipoolte koostöö.

Mänguväljakute laiendamiseks tuleb koostada projekt, et luua eeldused tehniliste probleemide lahendamiseks ning seeläbi osata täpselt hinnata vajaminevaid ressursse.

Vajalikud tegevused

Meede 1: süsteemsem pereväljakute rajamine

Tegevuste kavandamiseks kõigile sihtrühmadele tuleb välja selgitada iga sihtrühma vajadused, muu hulgas tuleb pereväljaku rajamisel arvestada ka sihtrühma soolistest erinevustest tulenevate huvidega. Praeguseks on alustatud pereväljakute rajamist igasse linnaosasse. Suurematesse linnaosadesse tuleb rajada rohkem kui üks pereväljak nende teenindusraadiuste ulatuse tõttu. Võimalusel rajada pereväljakuid ka hoolekandeesutuste ja päevakeskuste lähedusse, et nendes viibivatel vanemaealistel, kellel ei ole järeltulijaid, tekiks võimalus kogeda vanaema- ja vanaisatunnet. Oluline on saavutada olukord, kus piirkonniti jätkuks tegevusi kõigile sihtrühmadele. Selline süsteem eeldab mänguväljakute planeeringukaardi koostamist ning jätkuprotsessi käigus mänguväljakute arvulise vajaduse välja selgitamist.

Meede 2: kogemuste kasutamine

Praegune suund rajada igasse linnaossa pereväljak annab hea kogemuse nii rajamise kui ka hoolduse seisukohalt. Keskkonnaameti spetsialistid saavad neid kogemusi kasutada koostöös linnaosade valitsuste spetsialistide, rajamis- ja hooldusfirmade, huvigruppide ja teiste koostööst huvitatutega ning liikuda heade, meie regioonile sobivate lahenduste poole.

7.6. Aktuaalsed probleemid, millega arvestada ja millele leida lahendused mänguväljakute kavandamisel

Mänguväljakutega seonduvad aktuaalsed probleemid Tallinnas on järgmised:

1. mänguväljakud on liiga ühekülgsed;
2. mänguväljakud on amortiseerunud, ebaturvalised ja ohtlikud;
3. liigselt on kiirustatud nende rajamisega;
4. puuduvad terviklikud lahendused.

7.6.1. Mänguväljakud on liiga ühekülgsed

Probleem sisaldab olulisi alaprobleeme, mida on analüüsitud ja leitud lahendused. Ühekülgsus tuleneb sellest, et mänguväljakuid on kujundatud liiga väheste, aga ka ühesuguste elementidega, samuti võib olla probleemiks otsustajate ja korraldajate puudulik ettevalmistus.

Vajalikud tegevused probleemi lahendamiseks

Meede 1: otsustajate pidev koolitamine: tootekoolituste korraldamine, tihedam koostöö importijatega ning nende kogemuste rakendamine. Tihti on just importijad ja projekteerijad kõige paremini kursis uute toodete ja tootearenduse uute suundumustega. Selle tulemusena luuakse eeldused ostjate ebaprofessionaalsuse vältimiseks. Alahinnata ei tohi otsekontakte noorte kasutajate endaga näiteks linna noortemajades ja mujal nende kogunemiskohtades.

Meede 2: Mänguväljakute ühekülgsus on tavaliselt seotud ka sellega, et ei ole arvestatud nende sobivust kindlasse piirkonda. Lahenduseks võib olla loov projekteerimine, kohaspetsiifika, sh suuruse, traditsioonide, harjumuste ja elustiiliga arvestamine ning sellest tulenevad professionaalsed arhitektuursed lahendused.

Meede 3: agressiivsuse vähendamise võimaluste arvestamine mänguväljakute kujundamisel

Mänguväljakute komplekteerimisel tuleb kindlasti arvesse võtta, et seal jätkuks tegevust ka tavalisest aktiivsematele lastele ning leida võimalusi agressiivsuse maandamiseks. Selleks on olemas erivahendid. Lahendus seisneb professionaalide abi kasutamises mänguväljakute komplekteerimisel. Eelkõige tuleb teha koostööd tarnijate, projekteerijate, haridusameti ning sotsiaal- ja tervishoiuameti spetsialistidega. Konsulteerida võib ka lastepsühholoogidega. Tulemuseks on väiksem löhkumiste arv ning vandaalitsejate liigne energia kulub sihipäraselt ja neid arendavalt.

Meede 4: avaliku linnaruumi arendamise muutmine prioriteediks

See on laiem ülesanne, kui ainult mänguväljakute mitmekesistamine, kuid alustada saab just nendest, sest mänguväljakud on kõige aktiivsemalt kasutatavad kohad hoonetevahelises ruumis. Hea tulemuse annab kohaspetsiifika ja arhitektoonika tundmine. See on esmane ülesanne projekteerijatele, eelkõige arhitektidele, kes vastutavad mänguväljakute projekteerimise eest. Olulisel kohal on siin käesoleva peatüki esimesest meetmest tulenev - kõigi osaliste oskuste ja teadmiste rakendamine. Tulemuseks on korrastatud, esteetiline ja loovust soosiv linnaruum, mis pakub linnaelanikele rahulolu.

7.6.2. Amortiseerunud, ebaturvalised ja ohtlikud mänguväljakud

Selgelt amortiseerunud ja ohtlikuks muutunud elemente utiliseerib keskkonnaamet jooksvalt ja järjepidevalt. Enamasti on sellised elemendid pärit eelmise sajandi kaheksakümnendatel aastatel ehitatud mänguväljakutelt, mis tänapäeval ei vasta Euroopa Liidus kehtivatele turvanõuetele. Kuid praegustel mänguväljakutel on ka veel selliseid elemente, mis on tehtud ebakvaliteetsest materjalist või millel pole vajalikke sertifikaate. Viimati mainitud probleemi on põhjustanud kogemuse puudus, pakkujate vähesus ja määravaks olnud madalaim hind hangete korraldamisel, mis omakorda on tulenenud mänguväljakute rajamise ebapiisavast finantseerimisest.

Mänguväljakute lõhkumise üks põhjuseid on ka see, et neid kasutab vale sihtrühm, sest mänguväljakuid pole rajatud kõigile vanuserühmadele võrdselt. Lahendus on vaid üks - mitmekesistada noorte vaba aja veetmise võimalusi, rajada eri vanuserühmadele mõeldud mänguväljakuid ja komplekteerida neid läbimõeldult.

Mänguväljakute kiire amortiseerumise üks põhjus on olnud nende ebapiisav hooldus, kuna hoolduseks ei olnud ette nähtud piisavalt rahalisi vahendeid. Puudus ka korrektne toimiv järelevalve. Heas seisukorras ja huvitavate mänguväljakute koormus on teistest mitu korda suurem, mistõttu need ka amortiseeruvad tunduvalt kiiremini. Praeguseks on ressursid osaliselt leitud, mänguväljakud on üle antud linnaosade bilansist keskkonnaameti bilanssi. Hooldusfirmadega on sõlmitud toimivad lepingud.

Vajalikud tegevused probleemi lahendamiseks

Meede 1: hooldusressursside leidmine

Ressursside leidmisega tuleb keskkonnaametil jätkuvalt tegelda, et tagada mänguväljakute piisav hooldus ja seeläbi turvalisus. Partnerina tulevad arvesse arendajad ja teised lepingupartnerid. Välisrahastamist saab taotleda mitme Euroopa Liidu programmi kaudu. Linna avalikus ruumis paiknevatel mänguväljakutel on veel vanu elemente, mida päevapealt pole nende hulga tõttu võimalik välja vahetada. Oluline on mänguväljakute pidev järelevalve ja hooldus ning ohtlikuks muutunud elementide kohene utiliseerimine, konkreetsed kohustused lepitakse kokku koostööpartneriga sõlmitavas hoolduslepingus.

Meede 2: kvaliteetsete toodete hankimine ja paigaldus

Keskkonnaamet koos tarnijate ja tootjatega vastutab toodete turvalisuse eest. Projekteerimisstaadiumis lasub ka projekteerijatel ja arhitektidel vastutus, et tooted vastaksid turvalisusnõuetele ja arvestaksid eri sihtrühmi. Rajajad omakorda vastutavad, et töö vastaks projektile. Need protsessid on võimalik kontrolli all hoida täpselt esitatud hankenõuete ja sellest tulenevate lepingutega. Tulemuseks on kvaliteetsed, eri sihtrühmadele mõeldud nüüdisaegsed mänguväljakud ja vähenenud vandalism.

Meede 3: sotsiaalse turvalisuse suurendamine

Turvalisuse suurendamiseks peab munitsipaalpolitsei tegema reide mänguväljakutele. Suurematele mänguväljakutele tuleb paigaldada turvakaamerad, et lõhkumiste korral oleks kergem süüdlasi vastutusele võtta.

7.6.3. Liigne kiirustamine mänguväljaku rajamisel

Liigne kiirustamine mänguväljakute planeerimisel toob tavaliselt kaasa piisava hoolega läbi töötamata, pealiskaudselt koostatud projektid. Seega on äärmiselt oluline, et projekteerimiseks kuluv aeg oleks planeeritud piisava varuga. Planeerimine, projekteerimine ja rajamine peavad olema järjepidevad.

Napib eelarvevahendeid, kuna teha on palju rohkem, kui selleks on rahalisi vahendeid. Seega on oluline kasutada ressursse optimaalselt, koostada nende jagamise pingeread linnaositi, arvestades linnaosade erinevaid vajadusi. Siinjuures võivad mitmed erilaadsed huvirühmad survet avaldada. Kavandamise, rajamise ning hoolduse normaalseks kulgemiseks peavad need tegevused olema võimalikult avatud: lisaks ekspertidele, spetsialistidele ja ametnikele tuleb ka linnaelanikke tehtavaga pidevalt kursis hoida ja linlasi protsessidesse kaasata. Mänguväljakute vajadus piirkonniti selgitatakse välja tegevuskava jätkuprotsessis.

Vajalikud tegevused probleemi lahendamiseks

Meede 1: linlaste teavitamine ja kaasamine

Linlaste kaasamine mänguväljakute kavandamise ja rajamise protsessi on kodanikuühiskonna arendamisel oluline. Mänguväljakute teema puhul vastutavad selle eest nii keskkonnaamet kui ka linnaosade valitsused ja linnakantselei avalike suhete teenistus. Teavitamisse tuleb kaasata teemast huvitatud seltse, inimeste gruppe, lasteaedu, koole ja arendajaid.

Meede 2: õigeaegne planeerimine

Et vältida kiirustamist ning sellest tulenevaid probleeme, tuleb planeerimiseks jätta piisavalt aega. Pikemaajaline planeerimine väldib eksimusi eelarvestrateegiade koostamisel.

Meede 3: eelarve optimaalne kasutamine

Keskkonnaamet vastutab rahaliste vahendite optimaalse kasutuse eest. Eelkõige võimaldab see töid läbimõeldult etappide viisi planeerida.

Meede 4: uuringute korraldamine ja tegevuskava koostamine/korrigeerimine ajas

Ajas toimuvate muutustega kaasas käimiseks tuleb aeg-ajalt koostada uuringuid kas iseseisvalt või kaasata mänguväljakute teema üldisematesse uuringutesse. Tegevuskava tuleb iga kolme aasta tagant uuendada, vaadata üle pikaajalised strateegiad ja neid vajaduse korral korrigeerida. Samas ei saa tegevuskava korrigeerida lähtuvalt hetkehuvideist ja loobuda pikaajalises strateegias kokku lepitud põhimõtetest. Selline teguviis viiks ebaratsionaalse ning heitliku protsessini, mis omakorda tooks kaasa ebamõistliku rahaliste vahendite kasutuse ja vähendaks elanike rahulolu.

7.6.4. Terviklike lahenduste puudumine

Selleks, et jõuda terviklike lahendusteni, tuleb mänguväljakute rajamist planeerida süsteemselt. Terviklikkust on kaheksugust: mänguväljaku sisemine terviklikkus ja mänguväljakute struktuuri terviklikkus. Sisemise terviklikkuse tagab tellija professionaalne töö hanke ettevalmistamisel ning koostöö projekterijaga mänguväljaku komplekteerimisel. Tervikliku mänguväljakute võrgustiku loomisel saab kasutada mänguväljakute planeeringukaarti. Planeerimistöö käigus on tähtis poolte hea tahe, avatud suhtlusstiil ja infovahetus ning omavaheliste kokkulepete sõlmimine.

Strateegiline tegevuskava probleemi lahendamiseks

Meede 1: tegevuskava jätkuprotsess

Linnaelanikele aktiivse tegutsemiskeskonna loomine ja selle hooldamine on pidev tegevus.

Mänguväljakute asukohtade valikul tuleb arvestada:

1. rohelise võrgustiku paiknemisega, kuna mänguväljakute parimad asukohad seonduvad rohealade miljööga;
2. bussipeatuste asukohtadega (võimaluse korral rajada mänguväljakud nende lähedusse);
3. kergliiklusteede võrgustikuga, sest see mõjutab otseselt aktiivset kasutajat;
4. avalike spordiväljakute paiknemisega, sest parim variant on mänguväljakud spordiväljakutega ühendada;
5. olemasolevate ning kavandavate tervise- ja loodusõpperadade asukohtadega;
6. parkimiskohtade ja -platsidega, sh jalgrattaparklate asukohtadega;
7. võimaluse korral tehnilise infrastruktuuri olemasoluga, kuna see on uute mänguväljakute rajamisel tihti kõige kallim osa. Tehnilise infrastruktuuri puudumine ei ole põhjendus jätta mänguväljak rajamata võrgustiku osana;
8. puuetega laste erikooli lähedusega, kui kooli krundil pole spetsiaalset mänguväljakut. Kui linnas on kohti, kus erivajadustega inimesed kogunevad, näiteks pimedate keskused või vaegkuuljate koolid, lähtuda mänguväljakute kavandamisel seda tüüpi puudega inimestest;
9. pereväljakute asukohtade määramisel, eakate päevakeskuste lähedust, mis annab võimaluse tugevdada põlvkondadevahelist sidet (nt täiskasvanute rehabilitatsioonikeskuste ja haiglate territooriumid);
10. ilmakaartega, et mänguväljak ei satuks hoonete suhtes ebasobivasse ilmakaarde, vaid oleks päikeseküllane.

Meede 2: mänguväljakute sisemine terviklikkus

Tuleb arvestada paiknemise struktuuri, mis tuleneb mänguväljakute erinevast teenindusraadiusest.

Teenindusraadiused vanuserühmade järgi:

- 0-4-aastaste puhul 300 m;
- 4-12-aastaste puhul 600 m;
- üle 12-aastaste laste- ja peremänguväljakute puhul 1 km;
- erivajadustega lapsed peavad saama mängida kõigil mänguväljakutel, eelkõige kasvatuslikel eesmärkidel, et lapsed harjuksid üksteise kõrval kasvama sõltumata võimalikust erinevusest.

Meede 3: eriprojekt - lõhnaaia rajamine

Vaegnägijate, pimedate laste ja täiskasvanute, ent ka kõigi teiste Tallinna Botaanikaia külastajate emotsionaalset maailma rikastab ja loovust arendab botaanikaia territooriumile kavandatav lõhnaaed. Eelkõige on selline aed erivajadustega inimestele üks võimalus, mis soosib nende vaimset ja emotsionaalset arendamist.

Meede 4: mänguväljakute võrgustiku kavandamise põhimõtted linnaositi

Haabersti. Õismäel kasutada korraga rohkem lapsi mahutavate elementidega mänguväljakuid ja tihedama asustusega kohtades võivad mänguväljakute teenindusraadiused vajaduse korral olla isegi väiksemad kui 300 ja 600 m. See sõltub hoovide asetusest ja sealsete mänguväljakute asukohtadest. Kakumäel tuleb eramupiirkonnas tagada võrgustik teenindusraadiusega 600 m, kuna väikelapsed, kelle puhul on teenindusraadius väiksem, mängivad tavaliselt eramute õuedes. Avalikus rannas peaks olema kõigile sihtrühmadele sobiv pereväljak, mida vajaduse korral täiendatakse selle vanuseastme elementidega, mille järele on nõudmine kõige suurem. Selles osas on olulised linnaosade valitsuste spetsialistide, arendajate, hooldajate ja järelevalve teostajate tähelepanekud.

Keslinna territooriumil arvestada elanikkonna paiknemise ja asustustihedusega. Võrgustik kavandada kõiki sihtrühmi arvestavalt, ettenähtud tihedusega (teenindusraadiustega), kaasates ajaloolisi parke ja haljasalaseid ning täiendades neid vajaduse korral uute funktsioonidega.

Kristiine linnaosas võtta arvesse hoonestuse tüüpe ja asustustihedust. Eramupiirkonnas kavandada võrgustik teismelistele mõeldud 600 m teenindusraadiusega mänguväljakutest, kuid kõigile mänguväljakutele kavandada elemente ka noorematele kasutajatele. Korruselamute piirkonnas näha ette mänguväljakute võrgustik kõigile vanuserühmadele.

Lasnamäel kui kõige tihedama asustusega linnaosas järgida samu põhimõtteid, mida Õismäel. Kindlasti kavandada sinna korruga rohkem lapsi mahutavate elementidega mänguväljakuid.

Mustamäel asub Männi pargi pereväljak, mida kasutatakse väga intensiivselt. Selleks, et rahuldada elanike vajadusi ühtlasemalt ja vähendada Männi pargi koormust, sh pinnase erosiooni, vajab linnaosa ka korterelamute vahelistele õuealadele mänguväljakuid, mille rajamisel tuleb arvestada teenindusraadiustega.

Nõmmel asuvad valdavalt eramud ja korterelamud. Individuaal- ja mõne korteriga elamu krundil saavad väikelapsed iseseisvalt mängida, kui krundil on piire (seda viimast soosib linnaosa ajalooline arhitektoonika ja ehitusmäärus). Nendes kohtades luua võrgustik teenindusraadiusega 600 m. Suuremate korterelamute piirkonda rajada eri vanuserühmade mänguväljakuid ning virgestusalasid teenindusraadiusega 1 km.

Pirital saab rakendada samu põhimõtteid, mida Nõmmel. Erandiks on Pirita rand, kus tuleb arvestada eriti intensiivset ülelinnalist kasutust suvel. Lisaks tavapärastele mänguväljakutele lisab linnaosale tulevikus eripära botaanikaaiia lõhnaed.

Põhja-Tallinnasse Stroomi rannaalale on rajatud kogu perele mõeldud elementidega mänguväljak. Pirita ja Kakumäe rannast eristub see rand tiheda Pelguranna korterelamute asumiga külgnemise poolest. Seega on võimalik teenindada kahte kasutajarühma korruga: nii kohalikku elanikku kui ka hooajalist rannasviibijat. Mujal Põhja-Tallinnas tuleb järgida samu põhimõtteid, mida teistes linnaosades. Kortерelamute piirkonnas rajada mänguväljakuid analoogselt põhiliselt korterelamutega hoonestatud linnaosadega ning väikeelamutega hoonestatud aladel analoogselt näiteks Nõmme või Lilleküla piirkonnaga.

Mänguväljakute tõhusamaks muutmisel kõigis linnaosades tuleb tähelepanelikult jälgida elementide ja mänguväljakute piisavust tipphooajal ning vajaduse ilmnemisel neid pidevalt täiendada. See tingib mänguväljakute järelevalvesüsteemi käivitamise ja töös hoidmise vajaduse. Kõigi mänguväljakute rajamisel lähtuda eeltoodud mänguväljakute teenindusraadiustest.

Mänguväljakute rajamisel tuleb kindlasti jälgida ka nende funktsionaalsust. Igale vanuserühmale loodud mänguväljakul peavad olema kõik lapse soosivaks arenguks vajalikud funktsioonid, st mänguväljakul peab saama ronida, kiikuda, liugu lasta ja rollimänge mängida ning mänguväljak peab arendama fantaasiat. Vanematele lastele, 4-12- ja 12-18-aastastele mõeldud mänguväljakutel peaks olema rohkem tegevusi füüsiliste võimete arendamiseks ehk rohkem ronimise ja energia kulutamise võimalusi. Väiksemate laste, 0-4- ja 4-12-aastaste mänguväljakutel võib ronimisvõimalusi mõnevõrra vähem olla, aga tegevused peaksid olema siiski võimalikult mitmekesised, et laps ei väsiks ühest ja samast tegevusest. Pereväljakute funktsionaalsus peab olema kõige vaheldusrikkam ja laiahaardelisem.

Pereväljakud peavad pakkuma tegevusi kõigile - väikelastest kuni vanaemade ja -isadeni. Täiskasvanutele on olulised treenimisvõimalused väliste virgestuselementide näol. Lastele peab pereväljak pakkuma eri vanuserühmadele olulisi tegevusi, st pereväljakul on koos nii kuni 4-aastastele, 4-12- ja 12-18-aastastele kui ka üle 18-aastastele mõeldud mänguväljakud, mis annab võimaluse kogu perel koos vaba aega veeta. Lisaks peaks pereväljakul olema võimalik mängida ka puudega lastel (nt liivakastid, kiiged ja mängulinnakud, mida saavad kasutada ka puudega lapsed).

D. TEGEVUSSUUNAD 2011-2016

8. Tegevuskava seos kolme esimese aasta (2011-2013)

rahaliste vahendite vajadusega

Tegevussuunad 2011-2016 ja rahaliste vahendite vajadus järgnevatks kolmeks aastaks on selguse huvides esitatud ka tabelites 6 ja 7.

Tegevussuunad

Tegevussuunad 2011-2016 käsitleb järgmisi tegevusi:

- vajalikud tegevused viiel järgneval aastal;
- mänguväljakute turvalisuse tagamine, sh järelevalve tõhustamine;

- hoolduse parandamine;
- organisatsiooni struktuuri täiendamine;
- valdkonda reguleerivate õigusaktide täiendamine.

Tegevuskava vaadatakse läbi iga kahe aasta tagant. Vajaduse korral täpsustatakse ka strateegilisi eesmärgi ja tegevusi järgnevateks perioodideks. Iga aasta 1. märtsiks kogub tegevuskava eest vastutav keskkonnaamet andmed selles ette nähtud ülesannete täitmise ja eesmärkide saavutamise kohta eelmisel kalendriaastal ning esitab vajaduse korral linnakantselei arenguteenistusele tegevuskava muutmise ettepanekud.

Tegevuskava täitmise edukust hindab ja tegevuskava läbivaatamist korraldab keskkonnaamet.

8.1. Vajalikud tegevused viiel järgneval aastal

Meede 1: planeeringuülesande täitmine kui mänguväljakute asukohtade valiku alus

Esmaseks tegevuskava jätkutööks on punktis 7.6.4 toodud põhimõtted. Jätkuprotsessi käigus selgitatakse välja mänguväljakute arvuline vajadus piirkondades. Lisaks tuleb teha koostööd mitme linnaametiga - kõigiga, kelle valduses asub strateegilise punkti 7.6.4 esimeses meetmes kirjeldatud informatsioon. Alustada saab aastal 2011, sest palju kaasnevat informatsiooni on eri ametites elektrooniliselt olemas.

Kõige suurem risk selles etapis on planeerimise pealiskaudsus, sellega viivitamine või selle ärajätmine. Eriti olukorras, kus mänguväljakutel Tallinnas on nii palju vaja asendada ja ehitada, võib esmapilgul tunduda, et tuleb toime ka planeerimata. Tulemuseks võib olla küll mõne häälekama huvigrupi või kodaniku isikliku huvi rahuldamine, kuid see ei too kaasa optimaalset rahaliste vahendite kasutust. Pealiskaudse planeerimise vähendamiseks tuleb mänguväljakute arendamise ja rajamise otsuste vastuvõtmiseks moodustada komisjon, kuhu kuuluvad asjasse puutuvad isikud, vastava linnaosa esindaja, linnaplaneerimise ameti esindaja ning keskkonnaameti esindajad.

Meede 2: info kogumine elanike rahulolu saavutamiseks

Kasutajate vajaduste täpsustamiseks ja seeläbi elanike rahulolu saavutamiseks on hea korraldada küsitlusi, uuringuid ja teemakohaseid arutelusid ümarlaudades. Selles valdkonnas tuleb arvestada keskkonnaameti juhtiva rolliga, lisaks on valdkonnaga seotud linnakantselei arenguteenistus, linnaplaneerimise amet jt.

Informatsiooni hankimiseks võib periooditi korraldatavatesse linna uuringutesse lisada mõne asjakohase peatüki. Selliselt on hea saada iga-aastast tagasisidet ning kontrollida inimeste rahulolu muutust ja seeläbi võimalikku liikumisharjumuste muutust. Uuringuks vajaminevaid ressursse on hinnatud kuni 3% suuruseks kogu kavandamis- ja rajamisprotsessist. Lisapeatüki või teema lisamisega ülduuringusse võib olla rahaliste vahendite vajadus oluliselt väiksem.

Riskida ei saa kergekäelisusega teema käsitlemisel ega uuringute, küsitluste või ümarlaudade ärajätmisega. Huvigruppide perioodiline aktiveerumine toob sellisel juhul kaasa kallutatud tegevuse, mis lõppkokkuvõttes tekitab elanikkonnas rahulolematust.

Meede 3: tegevuskava elluviimise ajakava koostamine ja vajaminevate vahendite planeerimine

Jätkuprotsessi käigus saab koostada mänguväljakute väljaarendamise ajakava ja täpsustada vajaminevad rahalised vahendid. Seejärel on võimalik koostada ja esitada linnaeelarve väliseid lisarahataotlusi fondidele, sponsoritele, arendajatele, korteriühistutele jt, kuna selliselt saavutatakse läbimõeldud ja sihipärane rahakasutus. Ajakava koostamise ja vahendite planeerimise algatab ja selle eest vastutab keskkonnaamet, kes teeb koostööd kõigi huvipooltega. Vajaminev rahaline ressurss on hinnanguliselt 5-6% kogu kolme aasta mänguväljakute kavandamise ja rajamise rahaliste vahendite vajadusest.

Ajakava koostamata jätmisel kaasneb mänguväljakute rajamisel palju mõtlematut tegutsemist ning asjatut rahakulu.

Meede 4: võrgustiku väljaehitamine ehk planeeringu elluviimine

Planeeringu elluviimine sisaldab kolme etappi:

1. **detailplaneeringu koostamine** olukorras, kus kavandatava mänguväljaku asukoht ei paikne kindlaksmääratud piiridega krundil;
2. **projekteerimine** on iga uue mänguväljaku rajamise ja vana rekonstrueerimise oluline osa, mis põhineb koostatud mänguväljakute planeeringukaardil;
3. **rajamine** on kavandatu elluviimine ajakava kohaselt. Tegevus toimub keskkonnaameti vastutusel ning kõige olulisemad partnerid on arendusfirmad. Olenevalt mänguväljaku sisust ning keerukusest võib partnereid olla mitmest spetsiifilisest ehitusvaldkonnast. Tulemuseks on sihipärane ja läbimõeldud,

intensiivse kasutusega mänguväljak. Rajamiseks kulub valdav osa rahalistest vahenditest ehk ekspertide hinnangul 90% järgmisel kolmel aastal vajaminevast rahast.

Detailplaneerimise ja projekteerimise etappe kui seadustega määratud pole võimalik vahele jätta.

Kokkuvõtte viie järgneva aasta vajalike tegevuste meetmetest on esitatud tabelis 6.

Tabel 6. Punktist 8.1 “Vajalikud tegevused viiel järgneval aastal“ tuleneva tegevuskava kokkuvõte

JRK NR	VAJALIK TEGEVUS	TEGIJA või VASTUTAJA	PARTNERID	TULEMUS	HINNANG TULEMUSELE	AASTA	RAHALISTE VAHENDITE VAJADUS 2011-2013
1.	Tegevuskava jätkuprotsess	Linnaplaneerimise Amet	Kesklinnaamet, teised asjassepuutuvad ametid	Normatiivid, asustustihedus	Kooskõla	2011-2012	1%
2.	Uuringud, küsitlused, ümarlaad	Kesklinnaamet	Linnaplaneerimise Amet, Linnakantselei arenguteenistus, linnaelanikud	Iga-aastane kontroll, inimeste hulk	Rahulolu	2011	3%
3.	Elluviimise ajakava	Kesklinnaamet	Linnaosade valitsused	Terviklikkus	Vastavalt p-le 2	2011-2016	1%
4.	Vahendite planeerimine	Kesklinnaamet	Arendajad, sponsorid, korteriühistud	Terviklikkus	Raha sihipärane ja läbimõeldud kasutamine	2011-2016	5%
5.	Teostamine, st detailplaneerimine, projekteerimine, rajamine	Kesklinnaamet	Arendusfirmad	Kavandatu elluviimine ajakava kohaselt	Kasutatakse intensiivselt ja sihipäraselt	2011-2016	90%
kokku 100%							

8.2. Mänguväljakute turvalisuse tagamine, sh järelevalve tõhustamine

Meede 1: mänguväljakute kujundamine turvaliste elementidega

Järgmise viie aasta jooksul pöörata erilist tähelepanu turvaliste mänguväljakute rajamisele lähtuvalt Euroopa Liidu normdokumentidest. Seejuures on lubamatud igasugused kõrvalekalletest tulenevad riskid. Kõigil uutel seadmetel peavad olema turvasertifikaadid ning nende paigaldus ja hooldus peab lähtuma täpselt tootja juhistest. Mõõdikuks on aasta lõikes soetatud turvaliste elementide arv.

Meede 2: mänguväljakute turvaliseks ehitamine, sh litsentsitud järelevalve käivitamine

Et saavutada tehniliselt nõuetekohane hooldus, tuleb käivitada litsentsitud järelevalvesüsteem sarnaselt ehitusjärelevalvega. Tegemist on spetsiifilise järelevalvega, mistõttu vastutava spetsialisti puhul ei piisa üldehitustööde ehitusjärelevalve ettevalmistusest. Teiste riikide eeskujul tuleb tööle võtta ja välja koolitada üks kuni kaks järelevalvespetsialisti, et elemendid paigaldataks turvaliselt ja välditaks õnnetusi kasutajatega. Mõõdikuks on projektikohaselt ehitatud mänguväljakute arv. Alljärgnevalt on esitatud tabeli kujul (vt tabel 7) viie aasta vajalikud tegevused koos vastutajate ja nende koostööpartneritega, tulemuse hinnanguga ning hinnanguline rahaliste vahendite vajadus.

Meede 3: mänguväljakute üldine ja tehniline hooldus

Hooldust on kahte liiki: igapäevane heakorra tagamine ja elementide tehniline hooldus. Esimese eest kannavad hoolt linnaosade valitsused koos linnaosa üldise munitsipaalmaade hooldusega, teise eest vastutab keskkonnaamet. Keskkonnaamet tagab tehnilise hoolduse lepingupartnerite kaudu, kes hankelepingu järgi peavad tagama enda hooldada olevate mänguväljakute korrasoleku. Tehnilisest hooldamatusest tulenevad ohud võivad olla peidetud ja väga suured ning selle vältimiseks tuleb hoolduslepingud sõlmida läbimõeldult. Regulaarne hooldus annab lisaks mänguväljakute turvalisusele ka tuntava rahalise säästu. Mõõdikuks on tehniliselt korras mänguväljakute arv.

Meede 4: asukoha turvalisuse tagamine

Logistiliselt heas asukohas, hästi ligipääsetav, igal aastaajal ja ilmaoludest sõltumata kasutatav, liiklusest ohutus kauguses või sellest kindlalt eraldatud mänguväljakud on alati turvalisemad nendest, kus kas või üks nimetatud nõuetest on täitmata. Turvalisuse seisukohalt on väga oluline mänguväljaku piisav valgustatus pimedal ajal. Sõltumatuse ilmastikust tagab korralik vertikaalplaneerimine, st sademevee ärajuhtimine.

Meede 5: statistika tegemine

Statistika tegemine haljastuse infosüsteemis on vajalik tagasisideks ning aluseks rahuloluuringute tellimisel. Nii saadakse objektiivset, mõõdetavat informatsiooni kasutajate kohta. Statistika puudumisel riskitakse kasutajate rahulolematusega ega suudeta anda ammendavaid vastuseid. Mõõdikuks on ülevaade kasutajate rahulolust.

Meede 6: (tehnilise) infrastruktuuri parandamine

Olemasolevad mänguväljakud on tihti pooliku tehnilise varustusega: puuduvad tualetid ja valgustus, puudulik on vertikaalplaneering, mistõttu vihmaga tekivad suured lombid ning osa mänguväljakust võib muutuda kasutuskõlbmatuks. Selleks tuleb tõsisemalt tegelda pinnasevee ärajuhtimisega. Omaette küsimus on turvamattide paigaldamine mänguväljaku elementide alla, ratastooliga kasutajate tarbeks kõvakattega juurdepääsuteede rajamine ning kõrgema servaga liivakastinurga rajamine ratastoolis mängijate tarbeks. Nimetatud täiendused toovad kaasa kasutajaskonna rahulolu tunduva suurenemise, mis on mõõdetav käesoleva peatüki viienda meetmega.

Kokkuvõtte mänguväljakute turvalisuse tagamise meetmetest on esitatud tabelis 7.

Tabel 7. Punktist 8.2 “Mänguväljakute turvalisuse tagamine, sh järelevalve tõhustamine“ tuleneva tegevuskava kokkuvõtte

Jrk nr	TEGEVUS	TEGIJA VÕI VASTUTAJA	PARTNERID	TULEMUS	HINNANG TULEMUSELE	AASTA	RAHALISTE VAHENDITE VAJADUS (eurodes)			MÄRKUSED
							2011	2012	2013	
1.	Turvaliste seadmete ostmise	Tootjad, tarnijad	Ostjad	Standardid	Turvaliste seadmetega mänguväljakute arv	2011-2013	63 912	63 912	63 912	Kokku 191 736 eurot
2.	Paigaldus tootja juhiste järgi	Tootjad	Ostjad, järelevalve	Juhised, (järelevalve) aktid	Turvaliselt paigaldatud seadmetega mänguväljakute arv	2011-2013	3 835	3 835	3 835	Kokku 11 505 eurot (6% turvaliste seadmete maksumusest)
3.	Hooldus ja tehniline hooldus	Keskonnaamet ja lepingupartnerid	Ostjad, müüjad	Tehniline korrashoid	Rahaline sääst, turvaline mänguväljak	2011-2013	153 358	161 057	169 366	Kokku 483 781 eurot
4.	Hoolduse järelevalve	Linnaosa valitsus, ühistud jne	Müüjad, hooldusfirmad, omanikud, järelevalve, kasutajad	Korrashoiu-nõuded	Ohutu ja korras mänguväljak	2011-2013	-	-	-	-Vt p 8.4 meetet 1 (63 912 eurot palgafond töötaja kohta)
5.	Asukoha turvalisus	Projekteerijad, linnaosa valitsus, maaomanikud	Kasutajad	Turvaliselt ligipääsetav ja kasutatav mänguväljak	Õnnetuste puudumine	2011-	-	-	-	-Vt p 8.1 meetmeid 1-2
6.	Statistika tegemine ja sellega arvestamine	Omanikud (sõltuvalt maaomandist)	Turu-uuringute firmad	Möödetakse kasutajate rahulolu	Mänguväljak vastab kasutajate vajadustele ja ootustele	2013	-	-	3 835	Vt p 8.1 meetet 2 "Tagasiside edasiseks arendamiseks"
7.	Mänguväljakute tehnilise infrastruktuuri parandamine	Keskonnaamet ja linnaosa valitsus	Projekteerijad, ehitajad	Kasutajate rahulolu paranemine	Olemasolevate mänguväljakute korrastamine, kasutuse pikenemine	2011-2013	63 912	63 912	63 912	Kokku 191 736 eurot
Kokku turvalisuse tagamiseks aastatel 2011-2013							285 017	292 304	860 882	593 eurot
								716		

8.3. Hoolduse parandamine

Meede 1: põhjendatud asukohavalikud

Hoolduse parandamisse on võimalik panustada juba ennetavalt, rajada mänguväljakud sobivatesse kohtadesse ja nõuetekohaselt. Hästi läbimõeldud asukoht ja komplekteeritus toob kaasa kasutajate rahulolu ning tagab lahendused, mis on tehniliselt kompleksed (sademevee ärajuhtimine, tualeti olemasolu, mänguväljakute valgustus, ööseks suletavate väravatega piirdeaedade olemasolu). Erivajadustega kasutajatele ning eri vanuserühmadele võimaluste loomine vähendab võimalikku väärkasutust ja sellest tulenevat lisahoolduse vajadust (vt punkti 8.2 meedet 6).

Meede 2: pideva järelevalve korraldamine

Õigeaegse järelevalvesüsteemi käivitamine (vt punkt 8.2) kergendab hooldust tulevikus ning annab parema tulemuse. Oluline tegur on ka kasutajate ja teiste linnaelanike kaasamine mänguväljakute seisukorra kohta informatsiooni andmisesse naabrivalve eeskujul. Selleks tuleb lisada mänguväljakute äärde püstitatavatele infotahvlitele asjakohane telefoninumber (nt ööpäev läbi töötava Tallinna abitelefoni number).

Meede 3: hoolduse parandamine ja võimalik odavdamine

Mitme hooldusfirma rakendamine loob võrdlusvõimaluse ning konkurents parandab tulemust. Garantiihoolduse tingimused tuleb ehituslepingutes juriidiliselt täpselt sõnastada, et vältida kummagi poole väärarvamusi mänguväljaku elementide kasutuse käigus esinevate tõrgete puhul. Ka tuleb elementide kulunud osade väljavahetamisel kasutada võimaluse korral originaaldetaile, et säilitada elementide sertifikaatide kehtivus ja seega elementide ohutus edasisel kasutamisel.

Meede 4: mänguväljakute ja nende ümbruse puhtus

Mänguväljakud muutuvad puhtamaks ja turvalisemaks, kui nad piiratakse aiaga, ning kui linnaosade valitsused, elanikud, korteriühistud jt osalevad igapäevasel prügikoristamisel. See toob kaasa elanike suurema rahulolu ning parandab hoolivust ümbritseva suhtes. Mõõdikuks on aiaga piiratud mänguväljakute arv ning igapäevane kasutatavus ja kasutajate rahulolu.

Kokkuvõtte hoolduse parandamise meetmetest on esitatud tabelis 8.

Tabel 8. Punktist 8.3 “Hoolduse parandamine“ tuleneva tegevuskava kokkuvõte

Jrk nr	TEGEVUS	TEGLJA VÕI VASTUTAJA	PARTNERID	TULEMUS	HINNANG TULEMUSELE	AASTA	RAHALISTE VAHENDITE VAJADUS (eurodes)			MÄRKUSED
							2011	2012	2013	
1.	Õige asukoha valik	Algataja keskkonnaamet (linnaplaneerimiseamet), linnaelanikud	Linnaosade valitsused, linnaelanikud	Piisavalt sihtrühma kuuluvaid kasutajaid		2011-2016	-	-	-	Vt p 8.1.
2.	Regulaarne järelevalve	Keskkonnaamet	Linnaosade valitsused, linnaelanikud	Korrashoiu-nõuded	Ohutu ja korras mänguväljak, hoolduskulude vähenemine	2011-2016	-	-	-	Vt p 8.2.
3.	Mitme hooldusfirma kaasamine	Keskkonnaamet	Eraettevõtjad	Hoolduse kiirus	Kiiremini korrastatud mänguväljakud	2011-2016	-	-	-	Vt p 8.2 meedet 3
4.	Linnaelanike kaasamine	Keskkonnaamet	Linnaosade valitsused		Vähem lõhutud, korras mänguväljakud	2011-2016	-	-	-	
5.	Piirdeaiaga piiramine	Keskkonnaamet	Linnaosade valitsused		Vähem lõhutud mänguväljakuid	2011-2013	63 912	63 912	63 912	Kokku 191 736 eurot
6.	Originaalvaruosade kasutamine	Keskkonnaamet	Tarnijad				-	-	-	Kajastub garantiiajal hoolduse kuludes
7.	Garantiihoolduse täpsustamine lepingutes	Keskkonnaamet	Tarnijad, ehitajad, projekteerijad		Täpselt tagatud garantiihooldus		-	-	-	Juriidiliselt täpsed lepingud
8.	Mänguväljakute hooldus (prügikoristus)	Linnaosade valitsused	Linnaelanikud, keskkonnaamet	Elanike rahulolu	Puhtamad mänguväljakud	2011-2013	191 735	191 735	191 735	Kokku 575 205 eurot
Kokku hoolduse parandamiseks aastatel 2011-2013							255 647	255 647	255 647	766 941 eurot

-

-

8.4. Organisatsiooni struktuuri täiendamine

Tallinna omandis olevad mänguväljakud anti linnaosade valitsuste haldamiselt keskkonnaametile üle 2007. aastal. Praegu tegeleb keskkonnaametis mänguväljakute tehnilise hooldamise, järelevalve ja arendustöödega

üks spetsialist. Teenuse tõhustamiseks on eesmärk täiendada personali järgmiselt.

Meede 1: arendusspetsialist

Tegevuskava elluviimiseks on vajalik tööle võtta arendusspetsialist, kelle põhitööülesanne on mänguväljakute süsteemne planeeritud arendamine, et püsida iga-aastases ajakavas. Arvestatud on peaspetsialisti ametikohaga ning sellele vastava vastutuse määraga. Töötaja ülesannete hulka kuulub ka valdkonda reguleerivate õigusaktide ettevalmistamine. Vajaduse korral teeb töötaja riigi asjakohaste õigusaktide loomise või täiendamise ettepanekuid. Mõõdikuks on arendusspetsialisti ametikoha loomine.

Meede 2: järelevalvespetsialist

Nüüdisaegsete sertifitseeritud elementidega mänguväljakute ehitamisel ja elementide parandamisel või asendamisel rakendatakse Euroopa Liidus koolitatud ja sellekohase sertifikaadi omandanud järelevalvespetsialisti, kes vaatab üle näiteks mänguväljaku rajamisel tehtud tööd, koostab nende kohta aktid, kontrollib ettenähtud sõlmi jms. Selliseid spetsialiste koolitatakse meile kõige lähemal näiteks Helsingis mõnenädalastel kursustel. Mõeldav on koolitus läbida ja sertifikaat saada ka mujal, tähtis on vallata kursusel kasutatavat keelt. Spetsialist tuleb koolitada ning tööle rakendada juba 2011. aastal. Meetmetele järgnevas tabelis on toodud selleks vajalikud rahalised vahendid. Pikas perspektiivis on linnas vaja tööle võtta kuni kaks spetsialisti. Mõõdikuks on järelevalvespetsialisti ametikoha loomine.

Meede 3: riigihangete korraldaja

Keskkonnaamet ostab praegu mänguväljakute riigihangete korraldamise teenuse sisse. Mõeldav on riigihankeid korraldava spetsialisti töölevõtmine keskkonnaametisse, millega saavutatakse kulude kokkuhoid. Tähtis on konstruktiivne koostöö linnakantselei haldusteenistuse hankekeskusega. Oluline on, et riigihanked oleksid korraldatud professionaalselt ning neis esitatavad nõuded sõnastatud täpselt ja üheselt mõistetavalt. Riigihangete läbiviimiseks arvestatud summad on arvatud tulenevalt hangete maksumusest.

Kokkuvõtte organisatsiooni struktuuri täiendamise meetmetest on esitatud tabelis 9.

Tabel 9. Punktist 8.4 “Organisatsiooni struktuuri täiendamine“ tuleneva tegevuskava kokkuvõtte

Jrk nr	TEGEVUS	TEGIJA või VASTUTAJA	PARTNERID	TULEMUS	HINNANG TULEMUSELE	AASTA	RAHALISTE VAJADUSTE VAJADUS (eurodes)			MÄRKUSED
							2011	2012	2013	
							1.	Järelevalvespetsialisti töölevõtmine (1 inimene)	Keskonnaamet	
2.	Riigihangete korraldaja (spetsialisti) töölevõtmine (teenuse sisseostmine)	Keskonnaamet	Linnakantselei	Suurenenud riigihangete maht	Sobiv ajakava mänguväljakute rajamiseks	Alates 2011	5158 799	695,4%	025	mänguväljaku rajamise eelarvest vastavalt olemasolevale hankelepingule
3.	Mänguväljakute arendusspetsialisti töölevõtmine	Keskonnaamet	Linnaosad	Ametikoha loomine ja mänguväljakute loogiline väljaarendamine tegevuskava arvestades (teenindusraadiusrahaarv jm)	Graafikus püsimine, raha otstarbekas kasutamine	Alates 2011	2121 091	21730	21730	Kokku 63 912 eurot
Kokku organisatsiooni täiendamiseks aastatel 2011-2013							9299 063	109 301 024	928	eurot

8.5. Valdkonda reguleerivate õigusaktide täiendamine

Tööde mahu suurenedes on oluline täpsustada ja koostada uusi, mänguväljakute valdkonda reguleerivaid linna õigusakte ning vajaduse korral teha ettepanekuid ja koostööd riigi õigusaktide täiendamiseks. Keskonnaametis mänguväljakute teemaga tegelevatel spetsialistidel on kohustus mitmesuguste linna õigusaktide läbivaatamise ja täiendamise käigus teha mänguväljakute arendamist soodustavaid täiendusetpanekuid.

Meede 1: haljastuse hooldusnõuded

Tallinna Linnavalitsuse 5. septembri 2001 määrusega nr 99 on kinnitatud "Tallinna linna haljastute klassifikatsioon ja hoolduse nõuded". Nimetatud määrusega on kehtestatud nõuded haljastuse hoolduseks,

sh haljastutel paiknevatele lastemänguväljakutele. Õigusakt vajab täiendamist, mille tulemusena reguleeritakse mänguväljakute haljastuse hooldusnõuded senisest konkreetsemalt.

Meede 2: tehnilise hoolduse nõuded

Kehtestamist vajab õigusakt, millega reguleeritakse mänguväljakute tehnilise inventari hooldusnõudeid. Meetme rakendamine ei nõua lisakulusid.

Meede 3: detailplaneeringute kooskõlastamine

Linnaplaneerimise ametil esitada koostöös keskkonnaametiga planeeringute kooskõlastamisel mänguväljakute rajamise nõuded, mis muu hulgas tagaks uusarenduste käigus rajatud mänguväljakute sobivuse linnaruumi. Vastavalt poolte kokkuleppele, kui mänguväljakutele tagatakse avalik kasutus, siis võtab linn need oma bilanssi ja teeb korralist hooldust.

Kokkuvõtte valdkonda reguleerivate õigusaktide täiendamise meetmetest on esitatud tabelis 10.

Tabel 10. Punktist 8.5 “Valdkonda reguleerivate õigusaktide täiendamine“ tuleneva tegevuskava kokkuvõtte

Jrk nr	TEGEVUS	TÄITJAD JA PARTNERID	TULEMUS	AASTA	RAHALISTE VAHENDITE VAJADUS (eurodes)			MÄRKUSED
					2011	2012	2013	
1.	Tallinna haljastute hooldusnõuete täiendamine, sätestades selles eraldi nõuded mänguväljakute haljastuse hooldusele	Keskkonnaamet	Mänguväljakute haljastuse hoolduse kvaliteedi paranemine	2011-2013	-	-	-	
2.	Avalike mänguväljakute tehnilise hoolduse nõuete kehtestamine	Keskkonnaamet	Mänguväljakute tehnilise hoolduse kvaliteedi paranemine	2011-2013	-	-	-	
3.	Planeeringute kooskõlastamisel esitada nõuded mänguväljakute rajamisele	Linnaplaneerimise Amet ja keskkonnaamet	Uusarenduste käigus rajatakse piisavalt mänguväljakuid, mis sobivad linnaruumi	2011-2013	-	-	-	

Tabelis 7 toodud rahaliste vahendite vajadus on 285 017 292 716 304 860 = 882 593 eurot

Tabelis 8 toodud rahaliste vahendite vajadus on 255 647 255 647 255 647 = 766 941 eurot

Tabelis 9 toodud rahaliste vahendite vajadus on 92 033 99 063 109 928 = 301 024 eurot.

Rahaliste vahendite vajadus aastatel 2011-2013 kokku on 1 950 558 eurot, sellest 2011. aastal 632 697 eurot, 2012. aastal 647 426 eurot ja 2013. aastal 670 435 eurot.

-

9. Mänguväljakute vajaduse ligikaudne arvutus

Mänguväljakute ebaühtlane jaotumine on tingitud süsteemse planeerimise ja strateegilise dokumendi puudumisest. Teatud elamukvartalites on rajatud mänguväljakuid tihedamalt, kuid mõnes teises elamukvartalis puuduvad mänguväljakud üldse. Seega tuleb linna eelarvelistest vahenditest rajatavaid mänguväljakuid arendada süsteemselt, vanad amortiseerunud mänguväljakud likvideerida ning arendada uusi mänguväljakuid vastavalt planeeringule.

Praeguses mahus koostatud tegevuskava ei anna vastust küsimusele, milliseks kujuneb mänguväljakute optimaalne arv Tallinnas. Mänguväljakute vajaduse piirkonniti selgitab välja tegevuskava jätkuprotsess. Mänguväljakute rajamisel tuleb arvestada muu hulgas nende teenindusraadiustega, linna hoonetevahelise ruumi infrastruktuuri ja selle paiknemisega.

Alljärgnev arvutus (vt tabelit 11) on ligikaudne ja arvestab ainult linnaosade pindalasiid ning mänguväljakute teenindusraadiusi 1 km, 600 m ja 300 m.

Tabel 11. Mänguväljakute vajaduse arvutus

Linnaosa	Pin-dala (km ²)	Pereväljak (tk)	Laste mänguväljak (vanuserühm 0-12) (tk)	Hetkeolukord ja vajadus
Haabersti	22,17	5 sellest olemas 1 *(väga hea 1)	50 sellest olemas 40 *(väga hea 19 hea 19 rahuldav 2)	Olemas: 1) 1 pereväljak (Õismäe tiigi äär) 2) 40 laste mänguväljakut. Vajadus: 1) 4 pereväljakut (Järveotsa 4, Õismäe tee 114, Astangu 72, Harku järve äär) 2) 10 laste mänguväljakut

Kesklinn	21	2 sellest olemas 0	24 sellest olemas 19 *(väga hea 7 hea 11 rahuldav 1)	Olemas 1) 19 laste mänguväljakut. Vajadus: 1) 2 pereväljakut (Tiigiveski park ja Skåne piirkond) 2) 5 laste mänguväljakut
Kristiine	7,87	2 sellest olemas 1 *(väga hea 1)	28 sellest olemas 18 *(väga hea 17 hea 1 rahuldav 0)	Olemas: 1) 1 pereväljak (Löwenruh park) 2) 18 laste mänguväljakut. Vajadus: 1) 1 pereväljak (Dunteni park) 2) 10 laste mänguväljakut
Lasnamäe elurajooni osa	14 *	6 sellest olemas 3 *(väga hea 3)	60 sellest olemas 50 *(väga hea 13 hea 22 rahuldav 15)	Olemas: 1) 3 pereväljakut (Vormsi tänav, J. Koorti haljasala ja Kivila 3h) 2) 50 laste mänguväljakut. Vajadus: 1) 3 pereväljakut (Punane 43c, Asunduse park ja Seli mets) 2) 10 mänguväljakut

Mustamäe	8,15	2	35	<p>Olemas:</p> <p>1) 1 pereväljak (Männi park)</p> <p>2) 28 laste mänguväljakut.</p> <p>Vajadus:</p> <p>1) 1 pereväljak (Lepistiku park)</p> <p>2) 7 laste mänguväljak</p>
		selest olemas 1	selest olemas 28	
		*(hea 1)	*(väga hea 8	
			hea 19	
			rahuldav 1)	
Nõmme	29,16	2	35	<p>Olemas:</p> <p>1) 35 laste mänguväljakut.</p> <p>Vajadus:</p> <p>1) 2 pereväljakut (Vabaduse park ja Võidu park)</p>
		selest olemas 0	selest olemas 35	
			*(väga hea 14	
			hea 21	
			rahuldav 0)	
Pirita	18,69	2	17	<p>Olemas:</p> <p>1) 9 laste mänguväljakut.</p> <p>Vajadus:</p> <p>1) 2 pereväljakut (Lillepi park ja Merivälja park)</p> <p>2) 8 laste mänguväljakut</p>
		selest olemas 0	selest olemas 9	
			*(väga hea 1	
			hea 8	
			rahuldav 0)	
Põhja-Tallinn	15,16	4	30	<p>Olemas:</p> <p>1) 3 pereväljakut (Stroomi rannaala, Kalamaja kalmistupark ning Karjamaa park)</p> <p>2) 23 laste mänguväljakut.</p> <p>Vajadus:</p> <p>1) 1 pereväljak (Kasepark)</p> <p>2) 7 laste mänguväljakut</p>
		selest olemas 3	selest olemas 23	
		*(väga hea 3)	*(väga hea 15	
			hea 7	
			rahuldav 1)	

Kokku		vajadus 25 olemas 9	vajadus 279 olemas 222	olemas: 222 laste mänguväljakut, ja 9 pereväljakut vajadus: 57 laste mänguväljakut, ja 16 pereväljakut
--------------	--	--------------------------------	-----------------------------------	---

* Ligikaudne pindala linnaosa elurajooni üldplaneeringust.

* Väga hea - uued või renoveeritud mänguväljakud.

Hea - osaliselt renoveeritud ning uute elementidega mänguväljakud.

Rahuldav - vanade elementidega mänguväljakud.

Pindala ja mänguväljakute teenindusraadiuste põhjal on vaja Tallinna 279 laste mänguväljakut ja 25 pereväljakut.

2010. aasta seisuga on linnas olemas 222 laste mänguväljakut ja 9 pereväljakut, millest väga heas korras on 103, heas korras 108 ja rahuldavas korras 20 mänguväljakut (vt mänguväljakute aadresse veebilehelt www.tallinn.ee/g4838s33429). Seega on vaja lisaks arendada 57 laste mänguväljakut ja 16 pereväljakut.

Sellist mänguväljakute hulka ei ole ette nähtud ehitada tegevuskava kehtivuse aja jooksul. Mänguväljakute rajamisel lähtutakse reaalsest võimalusest.

Mänguväljakute vajaduste arvutamisel on arvestatud linnaosade pindalaid ja punkti 7.6.4 meedet, mis annab ligikaudse vajaduse linnaosade kaupa. Tegevuskava protsessis arvestatakse kõikide linnaosa aspektidega, nagu näiteks vaba maa olemasolu, elumupiirkondade pindala, rahvastikuarvu jne.

Osaliselt rahastatakse tegevuskava elluviimist igapäevaste tegevuste planeerimise ja ellurakendamise kaudu ning võimalusel projektipõhiselt.

10. Kokkuvõtteks: tegevuskava rakendamist takistavad riskid ja nende maandamise meetmed

Tegevuskava elluviimine on keskkonnaameti ülesanne. Selle edukust võivad takistada järgmised olulised riskid, mis on toodud tabelis 12.

Tabel 12. Tegevuskava elluviimise võimalikud takistused

Viide meetmele	Risk	Potentsiaalne kahjustav mõju	Riski tase (S, K, V)	Riski juhtimise strateegia
8.2.4	Ebaturvaline asukoht	Võimalikud õnnetused lastega	K	Uue mänguväljaku asukoha valikul arvestada kõikide ohutust tagavate aspektidega
8.3.2	Mänguväljaku hoolduse ebapiisav järelevalve	Hooldusfirma tegemata töö ja sellega kaasnevad võimalikud ohud mänguväljakul	S	Järelevalveülesannete selgem määratlemine ja suurem koostöö linnaosade valitsustega, linnaelanikega jne.
8.3.4	Mitme hooldusfirma kaasamine	Võimalik tööde dubleerimine või tegematajätmised	K	Ülesannete täpne piiritlemine juba hankestaadiumis.
8.4.	Ametikohtade arv ei vasta tegevuskava rakendamisel tööjõuvajadusele	Ülekoormatud ametnikud ning ebapiisav hooldus ja järelevalve	S	Ametikohtade loomine ja ülesannete jaotamine ametnike vahel.
7.5.2	Vandalismi jätkumine mänguväljakutel	Ohtlikud ja kasutuskõlbmatud elemendid	S	Teismelistele rohkemate tegevuste loomine.
7.6.2	Ebapiisav mänguväljakute rajamise ja hooldamise rahastamine	Osad mänguväljakud jäävad hoolduseta ja uusi, mänguväljakute renoveerimiseks vajalikke elemente ei saa paigaldada.	S	Lisarahastuse leidmine, nt projektide kaudu Euroopa Liidu fondidest.

S - suur, K - keskmine, V - väike

11. Laste-, noorte- ja peremänguväljakute näiteid meilt ja mujalt Euroopast

Mitmeotstarbeliste, eri tegevusi võimaldavate parkide populaarsus kasvab kogu maailmas. Kõigist maailma nurkadest võib leida mitmeid ja julgustavaid näiteid selle kohta, kuidas tehakse ruumi kogukonna- või piirkonnaparkidele, teinekord isegi mõne ehitise lammutamise hinnaga.

Tegevuskava ettevalmistamise käigus töötati läbi mitme Soome linna kogemus ja Berliini näide. Viimane just seetõttu, et pärast Saksamaa ühendamist pöörati muuhulgas suurt tähelepanu linna hoonetevahelisele ruumile ja parandati radikaalselt linna välisruumi, sealhulgas ka mänguväljakute olukorda.

Tallinnas on perede tarbeks rajatud 1920.-1930. aastatel ajaloolised Kodu, Koidu, Juhkentali ja Lillepi park, mitu Nõmme parki jt elurajooni tähtsusega pargid. Toona olid need linlaste hulgas väga populaarsed kohad. Aegamööda, kui inimesed muutusid liikuvamaks (autostusid), kaotasid sellised kohad suures osas tähtsuse. Praegu vajavad need uuesti ülevaatamist ja "ülesäratamist". Analoogseid võimalusi leidub ka kõikjal mujal elurajoonide või elamugruppidega vahetult haakuvatel linna rohealadel.

11.1. Soome kogemus

Elurajooniseseid parke ja haljasalaseid on võimalik kasutada piirkonna elanike vastutuse ja hoolivuse kasvatamiseks. Taolisi kohti rajati Skandinaavias hulgaliselt majandusliku languse ja töötuse kiire kasvu tingimustes. Nendega seotud teenindushoonetes oli võimalik juua tass kohvi, aga saada ka kõikvõimalikku sotsiaalabi.

Elurajooni tähtsusega pargi servas tegutses Espoos 1997. aastal edukalt paviljoni tüüpi sotsiaalabikeskus koos pargilaadse aiaga. See oli rahva kogunemise koht, kus sai aeg-ajalt sotsiaalabi ja pakuti nõustamisteenust, iga päev töötas tagasihoidlik alkoholita kohvik, mida oli võimalik väikese tasu eest õhtuti üürida ka perekondlikeks koosviibimisteks ja peielaua korraldamiseks.

Kohta kasutati eest sõltumata ja päeval käis seal üsna palju toonaseid töötuid, kellele see võis olla mõnel juhul ainuke võimalus kodusest üksindusest pääseda. Selles kohas olid ja on oodatud nii lapsed kui ka igas eas täiskasvanud.

Helsinkis on praeguseks rajatud kogu pere kohtumise ja igapäevase virgestuse tarbeks üle 60 pargi, mis on kasutatavad aasta läbi. Sotsiaalhoolekande amet korraldab neis regulaarselt erinevaid õppetegevusi, sh õuesõpet. Lisaks neile on linnas veel 220 suurt mänguväljakut, kus taolist programmi pole.

Hämeenlinnas on tõdetud, et mänguväljakute olemasolu mängib suurt rolli lastega perede elukohavalikul ja elamismugavusel. Linnas on 89 avalikku mänguparki ning 48 väiksemat uisu- ja palliväljakut ning lisaks sellele asuvad koolide territooriumidel päevasel ajal avalikult kasutatavad mänguväljakud.

11.2. Berliini kogemus

Berliini 3,4 miljonist elanikust on ligikaudu pool miljonit alla 18-aastased. Nende tarvis on linnas 1844 avalikku mänguväljakut, millest 258 on mõeldud väikelastele, 1260 kõigile, eest sõltumata, 206 rula- ja palliväljakut, 78 on ajaliselt piiratud kasutusega, pedagoogilise eritähendusega õppeväljakuid on 40 ja linnas on isegi üks metsaväljak (meie mõistes omanäoline terviserada või õppeväljak metsas).

Mänguväljakute vajadus ja võrgustiku planeerimise põhimõtted on reguleeritud õigusaktidega riigi ja kohalikul tasandil. Seetõttu on see teema delegeeritud võimalikult elaniku lähedale - linnaosadesse. Berliinis tegelevad valdkonnaga kõigi 12 linnaosa asjaomased osakonnad.

12. Mänguväljakutega seonduv õigusregulatsioon Soomes ja Saksamaal

Eesti õigusaktid ja rahvusvahelised konventsioonid, normid on loetletud tegevuskava 1. peatükis "Tegevuskava koostamise alused".

12.1. Soomes

Soomes on mänguväljakute teema reguleeritud

- tarbijakaitseadusega,
- kohalike omavalitsuste ehitusmäärustega.

Soome õigusaktid panevad rajajale, hooldajale, parandajale ja järelevalvele personaalse vastutuse. Selleks kasutatakse formulare, kuhu töö tegija annab allkirja ja jääb selle töö eest vastutajaks ka siis, kui on siirdunud teisele tööle. Õnnetuse korral toimub kohtumenetlus, kus uurimise käigus tehakse kindlaks, kas süüdi on töö teinud isik või juhtus õnnetus mingil muul põhjusel või on tegemist õnnetusjuhtumiga.

12.2. Saksamaal (sh kohalikul tasandil ehk Berliinis)

Berliinis on mänguväljakute teema korrektselt reguleeritud riigi seaduste ja kohalike määrustega. Näiteks reguleerivad avalikke mänguväljakuid:

- avalike mänguväljakute seadus
- avalike rohe- ja puhkealade kaitse, hoolduse ja arengu seadus
- Saksamaa avalike mänguväljakute seaduse § 4 lõige 1 sätestab avalike mänguväljakute rajamise vajaduse arvestusega 1 m² elaniku kohta.

Kohalikul tasandil reguleerivad teemat:

- Berliini ehitusmäärus
- Saksamaal kehtivad peale Euroopa Liidu standardite EN 1176 ja 1177 veel järgmised normid: juhend DIN 18034 (mänguväljakud ja avalikud mängualad) ning juhend DIN 33943 (rulaparkide sisustus).

13. Kokkuvõte

Mänguväljakute tegevuskava koostamise ajendiks oli vajadus süstematiseerida laste mänguväljakute arendamist ja hooldust. Tegevuskavas on esitatud pikaajalised eesmärgid ning analüüsitud nende saavutamist soosivaid ja takistavaid tegureid.

Linna strateegilised dokumendid rõhutavad mänguväljakute tähtsust. Tänapäevaste mänguväljakute võrgustikku, mis toetab nii laste kui ka täiskasvanute tervist ja turvalist arengut, peetakse oluliseks elukeskkonna osaks.

Tallinna avalikus linnaruumis on 2007. aastal tehtud inventuuri käigus registreeritud 612 laste mänguväljakut ja nende endist kohta. Suures osas oli tegemist 1970.–1980. aastatel ehitatud nõukogudeaegsete mänguväljakutega, kus enamik elemente oli muutunud kasutuskõlbmatuks ega vastanud mänguväljakute turvanõuetele. Sellised ohtlikud elemendid likvideeriti. Tänapäevaks on mitmeid väljakuid uuendatud. Linnaosades ja üldkasutatavatel rohealadel on rajatud väljakute terviklahendusi, mille tulemusena on ohutute ja heas korras mänguväljakute osakaal 2010. aasta kevadeks märkimisväärselt

tõusnud.

Tänapäevase elukeskkonna oluline osa on nüüdisaegne mänguväljakute võrgustik, mis toetab nii laste kui ka täiskasvanute tervist ja turvalist arengut. Tulenevalt tegevuskavast peaks aastaks 2016 olema kõigis linna piirkondades vajalikul hulgal moodsaid ja hooldatud mänguväljakuid ning igas linnaosas mõni mänguväljak, mis pakub tegevust puuetega lastele. Lisaks peaks igas linnaosas olema vähemalt üks pereväljak. Jätkuprotsessis keskendutakse muu hulgas punkti 7.6.4 meetmes 1 "Tegevuskava jätkuprotsess" välja toodud tegevustele.

14. Kasutatud materjal

1. Rahvatervise seadus (RT I 1995, 57, 978) § 10 punkt 2
2. Ehitusseadus (RT I 2002, 47, 297) § 3 lõige 1
3. Planeerimisseadus (RT I 2002, 99, 579) § 1 lõige 2
4. Tarbijakaitse seadus (RT I 2004, 13, 86) § 3 punkt 1
5. Riigikogu 14. veebruaril 2007 heaks kiidetud "Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030" punkt 5.4.1
6. Eesti Vabariigi standardid: EVS-EN 1177 ja EVS-EN 1177-1
7. Tallinna Linnavolikogu 17. juuni 2010 otsusega nr 145 kinnitatud "Tallinna eelarvestrateegia aastateks 2011-2014"
8. Tallinna Linnavolikogu 4. novembri 2010 määrusega nr 255 kinnitatud strateegia "Tallinn 2030" punktid 1.3.2 ja 4.5
9. Tallinna Linnavolikogu 19. juuni 2008 otsusega nr 129 kinnitatud "Tallinna arengukava 2009-2027" punkti 6 alapunkt 3.6
10. Tallinna Linnavolikogu 17. aprilli 2008 otsusega nr 66 kinnitatud "Tallinna rahvastiku tervise arengukava 2008-2015" punkt 4.1

11. Tallinna Linnavolikogu 14. detsembri 2006 määruse nr 69 "Tallinna Keskkonnaameti põhimäärus" § 6 lg 2 punkt 24
12. "Tallinn arvudes 2009-2010", Tallinna Linnakantselei
13. Gesetz über öffentliche Kinderspielplätze, Kinderspielplatzgesetz (1979) täiendus (2003)
14. Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38
15. Rakennuksen käyttöturvallisuus (2001), Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta

Toomas Vitsut
Tallinna Linnavolikogu esimees